

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 11 (1995)

Η εγκατάσταση των προσφύγων της Καππαδοκίας στον Ελληνικό χώρο

Βερονίκη Δαλακούρα

doi: [10.12681/deltiokms.57](https://doi.org/10.12681/deltiokms.57)

Copyright © 2015, Βερονίκη Δαλακούρα

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Δαλακούρα Β. (1995). Η εγκατάσταση των προσφύγων της Καππαδοκίας στον Ελληνικό χώρο. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 11, 267–320. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.57>

Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

Σ'αυτήν τὴν ἐργασία θὰ προσπαθήσουμε νὰ μελετήσουμε τὴ στρατηγικὴ ποὺ ἀκολούθησε ἡ ἐγκατάσταση στὴν Ἑλλάδα καὶ εἰδικότερα στὴ Μακεδονία, τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ τῶν κωμοπόλεων καὶ χωριῶν τῆς Καππαδοκίας ποὺ ἀναγκάστηκε, μετὰ τὴν ὑπογραφὴ τῆς Σύμβασης τῆς Λωζάνης *Περί τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν*, νὰ ἐγκαταλείψει «τὴν πέραν τοῦ Αἰγαίου» πατρίδα. Ἀπὸ τίς 7 κωμοπόλεις καὶ χωριά ποὺ θὰ ἐξετάσουμε, 2 ἀνήκουν στὴν περιφέρεια Καισάρειας (Καισάρεια, Μονταλάσκη), 2 στὴ «μικρὴ» περιφέρεια Ἄι-Κωστὲν τοῦ Ἐβερεκ (Ζίλε, Καράτζορεν), 2 στὴν περιφέρεια Νεάπολης (Ἀραβισός, Φλοῖτὰ) καὶ 1 χωριὸ ἀνήκει στὴν περιφέρεια Νίγδης (Ἐνεχιλ).

Ἡ διερεύνηση τῶν συνθηκῶν ἐγκατάστασης τῶν κατοίκων τῶν παραπάνω χωριῶν καὶ κωμοπόλεων ἐντάσσεται στὰ πλαίσια τῆς ἀγροτικῆς ἀποκατάστασης γενικότερα. Ἦδη ἀπὸ τὸ 1914 καὶ τὸ 1919, ἡ Μακεδονία, περιοχὴ κατεξοχὴν ἀγροτικὴ, ἄρχισε νὰ δέχεται σημαντικὸ ἀριθμὸ προσφύγων (ἀπὸ τὴ Θράκη καὶ τὴν Βουλγαρία ἀντίστοιχα), ἐνῶ μετὰ τὴν μικρασιατικὴ καταστροφὴ ἐγκαθίστανται ἐκεῖ 700.000 περίπου πρόσφυγες μὲ ἀπώτερο σκοπὸ τὸν ἐποικισμὸ καὶ τὴν ἀξιοποίηση τῶν ἀνεκμετάλλευτων ἐκτάσεων τῆς περιοχῆς.

Ἡ παλαιότερη καὶ σύγχρονη πλούσια βιβλιογραφία¹ γιὰ τὴν πολιτικὴ τῆς ἀγροτικῆς κυρίως ἀποκατάστασης ποὺ ἀκολούθησαν οἱ κυβερνήσεις καὶ

---

1. Βλ. ἐνδεικτικὰ μετὰξὺ ἄλλων: *Συλλογὴ Νόμων καὶ Διαταγμάτων ἀφορρόντων τὴν Ε.Α.Π.*, Ἀθήνα 1926· Μ. Νοταρᾶς, *Ἡ ἀγροτικὴ ἀποκατάσταση τῶν προσφύγων*, Ἀθήνα 1934· Μαργαρίτα Δρίτσα, «Ἐτερόχθονες κοινότητες: ὁ ἐνοφθαλμισμὸς τοῦ προσφυγικοῦ στοιχείου στὸν μακεδονικὸ χῶρο», *Συμπόσιο: Ἡ διαχρονικὴ πορεία τοῦ κοινοτισμοῦ στὴ Μακεδονία*, Θεσσαλονικὴ 1991, σσ. 415-429· Βίκα Δ. Γκαϊζελῆ, *Κοινωνικοὶ μετασχηματισμοὶ καὶ προέλευση τῆς κοινωνικῆς κατοικίας στὴν Ἑλλάδα 1920-1930*, Ἀθήνα 1984· Ἐλσα Κοντογιώργη, «Ἀγροτικὲς προσφυγικὲς ἐγκαταστάσεις στὴν Μακεδονία: 1923-1930», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν* 9 (1992): *Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ καὶ Ἑλληνικὴ Κοινωνία*, σσ. 47-59· Renée Hirschon, *Heirs of the Greek catastrophe*, Ὄξφορδ 1989.

για τὸ ρόλο τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ), μᾶς ἀναγκάζει σὲ μιὰ ἐπιγραμματικὴ ἀναφορὰ τόσο τῆς στρατηγικῆς ποὺ ἀκολούθηθηκε ὅσον ἀφορᾷ στὶς «ἐξωτερικὲς» συνθήκες τῆς ἀγροτικῆς καὶ ἀστικῆς ἀποκατάστασης, ὅσο καὶ στὶς «ἐσωτερικὲς» προϋποθέσεις τῆς (διανομῆς γῆς σὲ δικαιοῦχοι, κριτήρια γιὰ τὴν ἐγκατάσταση τῶν ὁμάδων τῶν προσφύγων στὶς διάφορες ἀγροτικὲς περιοχὲς ἢ ἀστικά κέντρα κ.λπ.).

Ἡ ἄφιξη τῶν προσφύγων στὴν Ἑλλάδα σηματοδότησε τὴν ἀπαρχὴ μιᾶς σειρᾶς προβλημάτων ποὺ σχετίζονταν ἀφενὸς μὲ τὴν ἄμεση καὶ παραγωγικὴ τους ἀποκατάσταση, ἀφετέρου δὲ μὲ τὴν ὄργανωση καὶ «λειτουργία» τῶν προσφυγικῶν ὁμάδων τῶν ὁποίων ἡ ἀγροτικὴ ἢ ἀστικὴ ἀποκατάσταση, ἐντασσόμενη σὲ ἓνα ὀρισμένο πλαίσιο (ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τῆς ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης, ἐνίσχυση κυρίως τῶν ἐγκαταλειμμένων, μετὰ τὴν ἀναχώρηση τῶν Μουσουλμάνων περιοχῶν), ὑπάκουσε σὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ νομοθετικά καὶ προεδρικά διατάγματα καὶ ἐγκυκλίου ἀφήνοντας ἐλάχιστα (ἢ καὶ καθόλου) περιθώρια ἐλεύθερης ἐπιλογῆς τοῦ τόπου τῆς μόνιμης ἐγκατάστασης.

Πρὶν ἀκόμη ἀπὸ τὴν εἰσορῆ τοῦ μεγάλου κύματος τῶν προσφύγων (1.069.957 ἄτομα σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ 1928), ἡ ἀνάγκη ἀποκατάστασης τῶν γηγενῶν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν εἶχε δημιουργήσει ἓνα μείζον, κυρίως ἀγροτικὸ καὶ ἐν μέρει ἐποικιστικὸ ζήτημα,² ἀφοῦ οἱ ἀπαλλοτριώσεις ποὺ ἔθετε σὰν προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν ἀκτημόνων ἀγροτῶν ὁ Ν. 1072/1917 τῆς ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης, δὲν εἶχαν ἀκόμη πραγματοποιηθεῖ.³

Ὁ ἄριθμὸς τῶν προσφύγων ποὺ ἔφτασε στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ὑπογραφή τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης ἦταν τριπλάσιος ἐκείνου τῶν ἀνταλλαξιμῶν Μουσουλμάνων ποὺ ἔφυγαν ἐγκαταλείποντας κτήματα, κυρίως τοιφλίγια, ἢ κυριότητα τῶν ὁποίων περιῆλθε στὸ Ἑλληνικὸ Δημόσιο. Τὰ κτήματα αὐτὰ ποὺ προσπάθησε νὰ ἐκμεταλλευθεῖ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνηση γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν προσφύγων τελικὰ δὲν κρίθηκαν ἐπαρκῆ, καὶ ἡ ἀποκατάσταση τῶν ἀκτημόνων γηγενῶν καὶ προσφύγων, ὀλοκληρώθηκε μὲ εὐρεῖες ἀπαλλοτριώσεις μεγάλων ἐκτάσεων σ' ὀλόκληρη τὴν Ἑλλάδα. Σ' αὐτὰ τὰ κτήματα ἡ Ἐπιτροπὴ ἀποκατέστησε «γεωργικῶς» 427.301 πρόσφυγες (111.811 οἰκογένειες) κτίζοντας ἐπίσης ἓνα μεγάλο ἀριθμὸ κατοικιῶν (περίπου 43.859).

2. Βλ. Α. Ν. Σίδερης, *Ἡ γεωργικὴ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν λήξαν ἑκατονταετία (1833-1933)*, Ἀθήνα 1934, σ. 176. Ἐπίσης Μ. Ρηγίνος, «Ἐνεργὸς πληθυσμὸς καὶ διάρθρωση τῶν οἰκονομικῶν δομῶν (1909-1936)», *Τὰ Ἱστορικά*, τχ. 2, Δεκέμβριος 1984, σ. 375 (γ' Πρόσφυγες).

3. Τὸ ἄρθρο 17 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1911 κατοχύρωνε τὴν ἀναγκαστικὴ ἀπαλλοτρίωση τῶν μεγάλων ἐκτάσεων γιὰ τὴν ἐγκατάσταση τῶν ἀκτημόνων. Τὰ νομοθετικά διατάγματα τοῦ 1917 ποὺ ἀκολούθησαν (Ν.Δ. 2466, 2467, 2468, 2469 καὶ 2470) τὰ ὁποῖα ψηφίστηκαν ἀπὸ τὴν Ἐπαναστατικὴ Κυβέρνηση τῆς Θεσσαλονικῆς ἀποτελέσαν τὸ νομοπλαίσιο τοῦ Ν. 1072/1917, βάσει τῆς νέας ἀγροτικῆς νομοθεσίας.

Ἡ ἐγκατάσταση τῶν προσφύγων ἔγινε κατὰ ομάδες δέκα τουλάχιστον οἰκογενειῶν οἱ ὁποῖες καὶ μοιράζονταν τὸ παραχωρούμενο κτῆμα ἢ ἕμεναν σὲ γειτονικούς συνοικισμούς.⁴ Ἡ ΕΑΠ ἐρχόταν σὲ συνεννόηση μὲ τοὺς αντιπροσώπους τῶν ομάδων⁵ πού περιφέρονταν στὶς ἐπαρχίες τῆς Μακεδονίας ψάχνοντας γιὰ τὶς πλέον κατάλληλες γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν ξεριζωμένων ἐκτάσεις. Ἡ Ἐπιτροπὴ εἶχε ὑποχρεωθεῖ, ἐφόσον σκοπὸς τῆς δὲν ἦταν ἡ φιλανθρωπία ἀλλὰ ἡ ἀποκατάσταση τοῦ προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ «χάριν παραγωγικῆς ἀποδόσεως», νὰ δημιουργήσῃ τὶς κατάλληλες κοινωνικὲς προϋποθέσεις ὥστε ὁ ἐποικισμὸς πού εἶχε ἀναλάβει νὰ γίνῃ ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ ἐπιτυχής. Ἡ ἔκταση τοῦ γεωργικοῦ κλήρου πού δόθηκε σὲ κάθε οἰκογένεια ποικίλλει ἀνάλογα μὲ τὴν ποιότητα τῆς γῆς (ποτιστικὴ, ξηρική) τὸν «βαθμὸ γονιμότητάς» τῆς καὶ τὸν ἀριθμὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας. Κατ' ἀρχὴν, ἡ ἔκταση τῆς χορηγηθείσας γῆς ὑπολογιζόταν ὡς ἑξῆς: οἰκογένεια πού ἀποτελεῖτο ἀπὸ 2 ἄτομα ἔπαιρνε 1 κλῆρο· οἰκογένεια 3-4 ἀτόμων 1 1/4 κλῆρο, οἰκογένεια 5-7 ἀτόμων 1 1/2 κλῆρο καὶ οἰκογένεια πού ἀριθμοῦσε περισσότερα ἀπὸ 8 ἄτομα ἐλάμβανε 2 κλῆρους.⁶ Οἱ κλῆροι δὲν ἀπαρτιζόνταν ἀπὸ μιὰ συνεχόμενη ἔκταση, ἀλλὰ ἀπὸ διαφορετικὰ κομμάτια γῆς (ἀγροτεμάχια) πού βρισκόνταν σὲ διαφορετικὲς περιοχὲς τοῦ συνοικισμού. Κλῆρος δόθηκε σ' ὅσους πρόσφυγες δήλωσαν ἀγρότες· πρὶν ἐγκαταλείψουν τὴν πατρίδα τους, οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς ἀποτελοῦσαν μιὰ πολυπληθῆ τάξη μικροῦδιοκτητῶν γῆς οἱ ὁποῖοι, ἂν καὶ εἶχαν κτηματικὴ περιουσία, πολὺ συχνὰ ἄφηναν τὴ φροντίδα τῆς σὲ συγγενεῖς πού μὲ τὴ σειρά τους προσελάμβαναν γιὰ τὶς δύσκολες ἀγροτικὲς δουλειὲς ἐργάτες (συνήθως Τούρκους). Οἱ ἴδιοι ζοῦσαν σὲ μικρὲς ἢ μεγάλες πόλεις ἀποτελώντας τὴν τάξη τῶν μικροβιοτεχνῶν, ἐνῶ ὅσοι κατοικοῦσαν στὰ παρῶλια ἦταν ἐφοπλιστές, ναυτικοὶ ἢ ἄλιεῖς. Χαρακτηριστικὸ ἦταν τὸ ὑψηλὸ ποσοστὸ τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ σὲ σχέση μὲ τὸν ἀγροτικὸ, ἀποτελέσμα τῆς ἔλξης πού ἀσκοῦσε στοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν καὶ κομποπόλεων ὁ ἀστικός τρόπος ζωῆς. Ὁ ἀστὸς διέφερε ἀπὸ τὸν ἀγρότη μόνον ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τῆς περιουσίας. Μὲ τὸν ἐρχομὸ στὴν Ἑλλάδα ἡ ἀναλογία ἀστικῶν-ἀγροτῶν ὑπολογίζεται μὲ περισσότερη δυσκολία, γιὰ πολλοὶ ἀγρότες, ὁ

4. Ν.Δ. τῆς 6ης Ἰουλίου 1923, ἄρθρο 3 («Τρόπος ἐγκαταστάσεως. Ὅμαδες», παράγρ. 1, 2 καὶ ἐπ.): «Ἡ ἐγκατάσταση γίνεται καθ' ομάδας, συνοικιζομένης ἐντὸς τοῦ παραχωρούμενου κτήματος ἢ καὶ εἰς γειτονικὰς θέσεις ἢ συνοικισμούς. Ἐκάστη ὁμάς ἀποτελεῖται ἐκ δέκα τουλάχιστον οἰκογενειῶν. Οἱ δικαιούμενοι νὰ συμμετάσχῃσι τῆς ὁμάδος ὀρίζονται διὰ πράξεως τοῦ προϊσταμένου τοῦ Γραφείου Ἐποικισμού (...).

5. Βλ. Μαργαρίτα Δρίτσα, ὁ.π., σσ. 423-424.

6. Βλ. Μ. Νοταρᾶς, ὁ.π., σ. 35, ὅπου ἀναφέρεται καὶ ἡ ἔκταση τοῦ γεωργικοῦ κλήρου σὲ κάθε περιφέρεια. Π.χ. στὴν κοιλιάδα τοῦ Ἐβρου δὲν ὑπερβαίνει τὰ 15 στρ., στὴν ὑπόλοιπη Θράκη κυμαίνεται ἀπὸ 20-60 στρ., στὶς καπνοπαραγωγικὲς περιοχὲς τῆς Μακεδονίας ποικίλλει ἀπὸ 9-20 στρ. ἐνῶ στὶς ὑπόλοιπες εἶναι 20-60 στρ. δίχως νὰ ὑπολογίζονται οἱ βοσκότοποι.

ποχρεωμένοι στην άρχη νά δουλεύουν σάν εργάτες στά μεγάλα αστικά κέντρα, στο τέλος ἐγκαθίστανται ἐκεῖ ὀριστικά, αὐξάνοντας τὸν ἀριθμὸ τῶν «ἀστῶν» προσφύγων.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ καὶ λόγω τῆς ἔλλειψης εὐκαιριῶν γιὰ μὰ μόνιμη καὶ λιγότερο κοπιαστικὴ ἐπαγγελματικὴ ἀπασχόληση, ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς προσφύγων ποὺ προέρχονταν ἀπὸ τὴν τάξη τῶν γαιοκτημόνων εἶχαν ἀποκατασταθεῖ —καὶ καταχωρηθεῖ— σάν ἀγρότες. Ἐξἄλλου οἱ μικροεπαγγελματίες πῆραν ἡμι-αστικὸ κλῆρο στὰ «περιφερειακὰ ἀγροτεμάχια» ποὺ βρισκόνταν γύρω ἀπὸ τὶς πόλεις. Μὴν ἔχοντας καμία πείρα στὶς ἀγροτικὲς ἐργασίες οἱ περιστασιακοὶ αὐτοὶ ἀγρότες πολὺ νωρὶς ἐγκατέλειψαν τὴ γῆ γιὰ νά ἀφοσιωθοῦν στὴν τέχνη τους (σιδηρουργία, ὑποδηματοποιία κ.λπ.), ἢ τὴν καλλιεργοῦσαν πλημμελῶς ἀσκώντας συγχρόνως καὶ κάποιον ἄλλο ἐπάγγελμα. Οἱ ἀγρότες πρόσφυγες ποὺ ἀπασχολοῦντο συστηματικὰ μὲ τὴν καλλιέργεια τῆς γῆς φρόντισαν νά αὐξήσουν τὸν ἀριθμὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειάς τους συγκεντρώνοντας σ' αὐτὴν τὰ ἀπορφανισμένα μέλη συγγενικῶν οἰκογενειῶν, ἠλικιωμένους γονεῖς κ.λπ. Οἱ χῆρες συνήθως ἐπαιρναν ἕναν ἀριθμὸ ζώων (βόδια κ.λπ.). Ἡ δημογραφικὴ αὐξηση ποὺ παρατηρεῖται τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἐγκατάστασης τῶν προσφύγων (1926-1930), καθὼς καὶ ὁ ὑψηλὸς ἀριθμὸς γάμων, ἀκόμη κι ἂν ὁ νέος ἀρχηγὸς τῆς οἰκογένειας δὲν εἶναι ἐνήλικος, ἐνισχύουν τὴν ἄποψη ὅτι ἡ παροχὴ κλήρου ποὺ σηματοδότησε τὴν ἀπαρχὴ τῆς ἐπιτυχημένης, σὲ σχέση μὲ τὴν ἀστικὴ, ἀγροτικῆς ἀποκατάστασης, ἐπηρέασε θετικὰ τὴ δημογραφικὴ καμπύλη ἀφοῦ ἡ δημιουργία ἐνὸς στέρεου κοινωνικοῦ ἴστου ποὺ ἐνισχύθηκε μὲ τὴν παροχὴ δανειῶν μετέτρεψε τὸν κύριο ὄγκο τῶν «μικροαστῶν» ἢ ἀγροτῶν —καὶ λόγω τῶν περιστάσεων ἐξαθλιωμένων— προσφύγων σὲ ἐνεργοὺς οἰκονομικὰ μονάδες.⁷

Ἀπὸ τὴ μεριά της ἡ ΕΑΠ συνεργαζόμενη μὲ τὸ ἐλληνικὸ κράτος ἐπέβαλε μὰ νέα χωροτάξια, τοποθετώντας τοὺς προσφυγικοὺς οἰκισμοὺς ἔξω ἀπὸ τὶς πόλεις καὶ δημιουργώντας κοινότητες «δορυφόρους». Οἱ πρόσφυγες ποὺ ἐγκαταστάθηκαν σ' αὐτοὺς ἦταν κυρίως γυναῖκες, χῆρες μὲ τὶς οἰκογένειές τους, μικροεπαγγελματίες καὶ ἐργάτες.⁸

7. Veronici Dalakouras, *L'installation et le rôle géoéconomique des réfugiés d'Asie Mineure dans la campagne grecque. Le cas de la Macédoine*, (Thèse 3ème cycle, Université Paul Valéry, Montpellier 1984), Troisième Partie, «Les réfugiés et les déséquilibres régionaux (1921-1930)».

8. Βλ. Μαργαρίτα Δρότσα, *Βιομηχανία καὶ τράπεζες στὴν Ἑλλάδα τοῦ Μεσοπολέμου*, Ἀθήνα 1990 καὶ Γ. Πολύζος, «Ἐξέλιξη τῆς δομῆς τοῦ δίκτυου τῶν ἀστικῶν κέντρων τῆς Ἑλλάδας καὶ ἐπιπτώσεις στὴ διαμόρφωση τοῦ χώρου. (Κριτήρια καὶ μηχανισμοὶ χωροθέτησης τοῦ προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ)», *Σύγχρονα Θέματα*, περ. Β', χρ. 2ος, τχ. 6, Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 1979, σ. 71.

Στις Καταστάσεις τών Κατοίκων πού παρατίθενται στο Παράρτημα (τρίτη στήλη) αναφέρονται τὰ ἐπαγγέλματα τών ἀρχηγῶν κάθε προσφυγικῆς οἰκογένειας πρὶν ἐγκατασταθῶν στή Μακεδονία. Παρ' ὅλη τὴν ποικιλία πού παρατηρεῖται στὰ διάφορα ἐπαγγέλματα⁹ ἡ μικρασιατικὴ κοινωνία μὴ ἔχοντας νὰ ἀντιμετωπίσει ἰσχυρὲς ἐσωτερικὲς συγκρούσεις (τουλάχιστον στὰ τέλη τοῦ 19ου καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ 20ου αἰ.), δὲν ἀποκτὰ ποτὲ μιὰ «ταξικὴ συνείδηση».¹⁰ Ἄλλωστε ἡ ἐπιβολὴ τῆς ἀκμάζουσας ἑλληνικῆς κοινότη-
τας στή συνυπάρχουσα συγκάτοικο τουρκικὴ, αὐξάναν τὴν αὐτοπεποίθηση τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου ἰσχυροποιώντας καὶ τὴ θέση τών ἀσθενεστέρων, ἀφοῦ οἱ ἐπιχειρήσεις τών μεγαλεμπόρων ἐπηρεάζαν ἄμεσα τὸ μικροεμπόριο τών χριστιανικῶν πόλεων καὶ κοινοτήτων.¹¹

Α. Ἡ ἐπιλογή τών καππαδοκικῶν κομοπόλεων καὶ χωριῶν: Οἱ πηγές

Ἡ ἐπιλογή τών μικρῶν πόλεων καὶ χωριῶν πού ἀποτελέσαν ἀντικείμενο τῆς ἐργασίας μας ἔγινε μὲ τρόπο ἀνορθόδοξο: ψάχνοντας, πρὶν ἀπὸ χρό-
νια, στὸ ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν (ΚΜΣ) τὴν προέ-
λευση τών προσφύγων πού ἐγκαταστάθηκαν στὸν ἑλληνικὸ χῶρο μετὰ τὴ
μικρασιατικὴ καταστροφή, ὀδηγηθήκαμε στὶς «Καταστάσεις τών Κατοίκων
πού ἦρθαν στήν Ἑλλάδα τὸ 1922-1924 καὶ ἐγκαταστάθηκαν στή Μακεδο-
νία», καρπὸ τῆς ἔρευνας πού πραγματοποιήσαν οἱ πληροφορητὲς τοῦ ΚΜΣ
τὸ 1956 καὶ 1957.

Ἡ Ματούλα Κουρουπού καὶ ἡ Εὐαγγελία Μπαλτὰ ἐπισημαίνουν¹² ὅτι τὸ
ὕλικο πού συγκέντρωσαν οἱ συνεργάτες τοῦ ΚΜΣ γιὰ τὶς 81 ἑλληνικὲς (32

9. Περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὰ ἐπαγγέλματα τών Ἑλλήνων κατοίκων τῆς Καπ-
παδοκίας βλ. στὸ βιβλίο τῆς Μαρίας Β. Ἀσβέστη, *Ἐπαγγελματικὲς ἀσχολίες τών Ἑλλή-
νων τῆς Καππαδοκίας*, Ἀθήνα 1980.

10. Βίκα Δ. Γαϊζελή, *ὁ.π.*, σσ. 62-67.

11. Βίκα Δ. Γαϊζελή, *ὁ.π.*, σσ. 62-67. Ἐπίσης Θ. Ἀλεξίου, «Οἱ κοινωνικὲς αἰτίες τῆς
καπνεργατικῆς διαμαρτυρίας στὸ μεσοπόλεμο», *Τὰ Ἱστορικά*, τχ. 21, Δεκέμβριος 1994, σ.
350. Πληροφορίες ἐπίσης γιὰ τὰ ἐπαγγέλματα τών προσφύγων βλ. στὸ ἄρθρο τῆς Μαρ-
γαρίτας Δρίτσα, «Ἐθνικὴ Τράπεζα καὶ Πρόσφυγες», *Τὰ Ἱστορικά*, τχ. 4, Δεκέμβριος
1985, σ. 315, καθὼς καὶ στὸ ἄρθρο τοῦ Π. Ἐνεπεκίδη, «Μικρασία 1913, Ἡ μεγάλη λάμ-
ψη πρὶν τὸ ἠλιοβασιλεμα», ἐφημ. *Τὸ Βῆμα τῆς Κυριακῆς*, 30-8-1981.

12. Ματούλα Κουρουπού-Εὐαγγελία Μπαλτὰ, «Πηγὲς γιὰ τὴν ἱστορία τών ἀνταλλα-
ξίμων τῆς Καππαδοκίας: Ἡ ἀνάγκη συνολικῆς θεώρησης», *Δελτίο Κέντρου Μικρασια-
τικῶν Σπουδῶν* 9 (1992): *Μικρασιατικὴ Καταστροφή καὶ Ἑλληνικὴ Κοινωνία*, σσ. 15-28.
Βλ. γιὰ τὴν σπουδαιότητα τῆς προφορικῆς μαρτυρίας Π. Κιτρομηλίδης, «Ἡ ἔξοδος τῆς
κεντρικῆς καὶ νότιας Μικρασίας», *Ἡ Ἐξοδος*, τόμ. 2: *Μαρτυρίες ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες τῆς
Κεντρικῆς καὶ Νότιας Μικρασίας*, Ἀθήνα, Κ.Μ.Σ., 1982, σσ. λ' -λδ'.

έλληνόφωνες και 49 τουρκόφωνες) καππαδοκικές κοινότητες, καταγράφοντας τις προσωπικές μαρτυρίες των προσφύγων κάθε οικισμού αποτελεί ίσως «τή μοναδική πηγή τής όποίας ή αξιοπιστία ισοδυναμεί με εκείνη των γραπτών πηγών». Άλλωστε οί πηγές πού είναι κατατεθειμένες στο ΚΜΣ έλέγχουν τις προφορικές μαρτυρίες και άλληλοσημπληρώνονται από αυτές. Ή έργασία μας βασίστηκε τόσο σ' αυτές όσο και στις πηγές στατιστικού τύπου, κυρίως καππαδοκικούς Κώδικες του τέως Ταμείου Άνταλλαξίμων Περιουσιών πού βρίσκονται στή Γενικά Άρχεία του Κράτους (ΓΑΚ) και δίνουν στοιχεία για τόν όρθόδοξο πληθυσμό, στους έλληνόφωνους κώδικες του ΚΜΣ, στους Στατιστικούς Πίνακες του περιοδικού *Ξενοφάνης*,¹³ σέ μαρτυρίες ξένων και έλλήνων μελετητών (R. W. Dawkins, Ί. Ίωαννίδης, Παντ. Μ. Κοντογιάννης, Σ. Φαρασόπουλος, Ά. Λεβίδης, Β. Μυστακίδης, Μέλω Λογοθέτη-Μεολιέ κ.ά.).

Σκοπός τής παλαιότερης έργασίας μας (βλ. ύποσημ. 7) ήταν νά μελετήσουμε τις συνθήκες άφιξης και έγκατάστασης του προσφυγικού πληθυσμού στην Έλλάδα και στη Μακεδονία. Ό τόπος καταγωγής των προσφύγων μάς είχε άπασχολήσει μόνο σέ σχέση με τήν όμοιογένεια των προσφυγικών ομάδων πού έγκαταστάθηκαν στις άγροτικές κυρίως περιοχές, και άναφορικά με τά επαγγέλματα πού άσκοϋσαν οί γονείς ή άκόμη και οί πάπποι των προσφύγων στην πατρίδα, άφοϋ ή έρευνά μας είχε περιλάβει και τους πρόσφυγες τής δεύτερης και τρίτης γενιάς. Ήξετάζοντας τις «Καταστάσεις» θά προχωρήσουμε τήν έρευνά μας μελετώντας τόν τόπο προέλευσης των προσφύγων, τήν πληθυσμιακή όμοιογένεια των καππαδοκικών χωριών και κωμοπόλεων και μέσα από τά επαγγέλματα των χριστιανών κατοίκων τήν κοινωνική δομή τους. Ό άριθμός των μελών κάθε οίκογένειας και, κυρίως τó επάγγελμα πού άσκοϋσε ó άρχηγός της θά άποτελέσει τó κριτήριο για τήν έπιλογή του τόπου τής μόνιμης έγκατάστασης (άστικά κέντρα ή άγροτικές περιοχές).

13. Το περιοδικό *Ξενοφάνης*, *Σύγγραμμα περιοδικόν του Συλλόγου των Μικρασιατικών «Ανατολή»*, εκδιδόταν στην Άθήνα και άποτελεί μία σημαντική όσο και αξιοπιστα πηγή ιστορικών και δημογραφικών πληροφοριών για τόν πληθυσμό τής Μικράς Άσίας. Συνολικά εκδόθηκαν έπτά τόμοι (5.961 σελίδες): ó πρώτος (Α΄) τόμος όλοκληρώθηκε τó 1904, (άν και τó πρώτο τεύχος κυκλοφόρησε τόν Ίανουάριο του 1896) και ó τελευταίος (Ζ΄) τόν Δεκέμβριο του 1910 όπότε και ή έκδοση διακόπτεται για οικονομικούς λόγους. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Π. Οικονόμου, «Τά δημοσιεύματα του περιοδικού «Ξενοφάνης». Συμβολή στη Μικρασιατική Βιβλιογραφία», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών* 1 (1977), σσ. 169-215.

B. Ἡ περιφέρεια τῆς Καισάρειας

α) Καισάρεια

Ἡ διαίρεση τῆς Καππαδοκίας σὲ περιφέρειες εἶναι γεωγραφικὴ καὶ διοικητικὴ¹⁴ κάθε περιφέρεια παίρνει τὸ ὄνομά της ἀπὸ τὴν κυριότερη πόλη ἢ κωμόπολη γιὰ νὰ διευκολυνθεῖ ἡ κατάταξη, ἐφόσον, ἐκτὸς ἀπὸ λίγες περιπτώσεις, τὰ ἄστικά καππαδοκικὰ κέντρα δὲν εἶναι καὶ κέντρα πολιτισμοῦ. Ἡ Καισάρεια ἀποτελεῖ τὴν ἐξαίρεση. Βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς Ποντοκαππαδοκικῆς χώρας, ἀνάμεσα στὸν Πόντο καὶ τὴν Κιλικία, σὲ ἀπόσταση 400 χιλ. ἀπὸ τὴ Σαμσοῦντα καὶ 300 χιλ. ἀπὸ τὴ Μερσίνα καὶ ὑπῆρξε μίᾱ ἀπὸ τὶς σημαντικότερες πόλεις-κέντρα τοῦ διακομιστικοῦ ἔμπορίου καὶ τῶν ἀνταλλαγῶν.

Στὸν Κώδικα 205 τοῦ τέως Ταμείου Ἀνταλλαξίμων Περιουσιῶν, μὲ ἀφορμὴ τὴν ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1872 Ἀρχιερατικὴ ἐπιχορήγηση ποῦ ἔπρεπε νὰ εἰσπραχθεῖ ἀπὸ τὰ χριστιανικὰ σπίτια, καταχωροῦνται ὅλες οἱ οἰκίες τῶν κωμοπόλεων καὶ χωριῶν τῆς περιφέρειας μὲ τὴν ἀντίστοιχη εἰσφορά (ὀφειλὴ σὲ γρόσια) ἢ Καισάρεια, πρώτη στὸν κατάλογο σὰν πρωτεύουσα τῆς περιφέρειας, ἔχει 385 σπίτια, ἐνῶ προηγεῖται ἡ Νεάπολη μὲ 851 σπίτια, ἡ Μουτάλασκη μὲ 575 καὶ ἡ Κερμύρα μὲ 445.¹⁵

Στὸν Κώδικα 215 βρισκοῦμε καταχωρημένους τὸ 1907 3 ἑνορίες (ἐνορία-σε παπα-Ἀθανασίου εφενδε, παπα-Τιμοθέου εφενδε, παπα-Νικολάου εφενδε) μὲ 75 οἰκογένειες ἢ κάθε μίᾱ.¹⁶

Στὸν Κώδικα 216 ποῦ εἶναι γραμμένοι μὲ τὴν ἀραβικὴ γραφὴ (ἐμελετήθη τὸν Μάρτιο του 1953), εἶναι καταχωρημένοι ὁ Κατάλογος τῶν ἀρρένων Ἑλλήνων τοῦ Σαντζακιοῦ τῆς Καισάρειας τὸ 1835, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖο

14. Σύμφωνα μὲ τὴν διαίρεση τῆς Καππαδοκίας σὲ περιφέρειες ποῦ προτείνει στὸ ἄρθρο τῆς ἡ Μέλπω Λογοθέτη-Μερλιέ, «Οἱ Ἑλληνικὲς Κοινότητες στὴ σύγχρονη Καππαδοκία», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν* 1 (1977), σσ. 29-74.

15. Κώδικας 205, Π. 319 τέως Ταμείου Ἀνταλλαξίμων, Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους (ΓΑΚ), σ. 274 ὅπου διαβάζουμε: Ἀντίγραφον Πράξεως Ἐπισήμου (...) ἡ ἐν λόγῳ Ἀρχιερατικὴ ἐπιχορήγηση ἀπὸ τὴν πρώτην Σεπτεμβρίου τοῦ 1872 ἔτους κατὰ τὴν κάτωθι σημείωσιν εἰσπραχθεῖσα ἐνεργηθῆ δέοντως δηλ. ὅπως αἱ μὲν τῆς α^{ης} τάξεως οἰκία ἀνά δώδεκα καὶ ἡμῖς γρόσια, αἱ δὲ τῆς β^{ης} τάξεως ἀνά ἑπτὰ, καὶ αἱ τῆς γ^{ης} τάξεως ἀνά πέντε γρόσια πληρώνοντες συμμορφοθῶσι κατὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην (...).

16. Κώδικας 215, XII, 310 (Καραμανλίδικος) τέως Ταμείου Ἀνταλλαξίμων, (ΓΑΚ), σσ. 87-89. Στὸν ἴδιο Κώδικα, (σσ. 174-176) εἶναι καταχωρημένη ἐπίσης στὰ καραμανλίδικα καὶ στὰ ἑλληνικά, μίᾱ ὀφειλὴ σὲ γρόσια τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἐφημερίου Παπα-Θεόδωρου ἐφέντιν ποῦ ἀριθμεῖ 190 χριστιανικὰ σπίτια (4 Μαῖου 1917), ἐνῶ στίς σσ. 206-207, μὲ ἡμερομηνία 24 Ὀκτωβρίου 1921, ἀναφέρεται ἡ ἐνορία τοῦ Ἁγίου Νικολάου (ἐκκλησιαστικὸν ἐφημεριονοῦ Διόδωρου ἐφένδι) μὲ 150 χριστιανικὰ σπίτια.

από τους 1.107 κατοίκους των 13 Μαχαλάδων, οι 177 βρίσκονται στα ξένα, ενώ οι 442 είναι άποροι και νήπια.¹⁷

Σημαντικές πληροφορίες για το ρυθμό των γεννήσεων του χριστιανικού πληθυσμού της Καισάρειας μās δίνει ο Κώδικας 220 όπου από την 15η Μαρτίου 1893 έως την 15η Απριλίου 1894 καταγράφονται 40 γεννήσεις Χριστιανών κατοίκων, ενώ από την 30η Νοεμβρίου 1897 έως την 3η Αυγούστου 1924 (ή τελευταία καταχώριση) καταγράφονται 297 βαπτίσεις.¹⁸

Το 1905 ή σύνθεση του πληθυσμού της Καισάρειας έχει ως εξής: Έλληνες 2.500, Τούρκοι 300, άλλες εθνικότητες (Αρμένιοι κ.λπ.) 50.¹⁹

Το 1912 ή διοίκηση της Καισάρειας φαίνεται να περιλαμβάνει 23.201 Έλληνες, 128.787 Μουσουλμάνους και 39.448 Αρμένιους.²⁰

Την χρονιά της μικρασιατικής καταστροφής δημοσιεύεται μās σειρά Πινάκων όπου ο πληθυσμός της διοίκησης της Καισάρειας υπολογίζεται ως εξής: Έλληνες 35.098, Τούρκοι και Όθωμανοί 59.032, Αρμένιοι 34.488, Κοϋρδοί και Κιρκάσιοι 25.000 και 20.000 αντίστοιχα.²¹

Η Μέλπω Μερλιέ, της οποίας τή διοικητική διαίρεση της Καππαδοκίας σε περιφέρειες ακολουθούμε, υπολογίζει τους κατοίκους της Καισάρειας σε 60.000 εκ των οποίων μόνον οι 5.000 ήταν Έλληνες. Σ' όλη την ομώνυμη περιφέρεια, τή μητροπόλη και τις 16 κομποπόλεις και χωριά, οι Έλληνες πλησιάζουν τις 25-30.000.²²

17. Κώδικας 216, XIII, 321 τέως Ταμείου Άνταλλαξίμων (ΓΑΚ). Περισσότερες πληροφορίες γι' αυτόν τον κώδικα βλ. στο άρθρο της Ειρήνης Βενιέρη, «Ανδρονίκιο: ένα καππαδοκικό χωριό κατά τον 19ο αιώνα», *Μνήμων* 15 (1993), σσ. 9-67.

18. Κώδικας 220, XVII, 335, τέως Ταμείου Άνταλλαξίμων (ΓΑΚ), Βιβλίο Βαπτίσεων & Γεννήσεων από τής 15ης Μαρτίου 1893-3 Αυγούστου 1924, σσ. 67-126.

19. *Ξενοφάνης* 2 (1905), πίνακας, σ. 230.

20. Βλ. Άθαν. Σουλιώτης-Νικολαΐδης, *Οί Έλληνες κάτοικοι τής Μικράς Άσίας*, Άθήνα 1921, όπου ο συγγραφέας αφού αναφέρει τις επιφυλάξεις του τόσο για τις ιδιωτικές στατιστικές των οποίων τὰ αποτελέσματα σχετίζονται με τις πολιτικές συμπάθειες των εκάστοτε συγγραφέων, όσο και για τις «έπισημες» που ακολουθούν τὴν εκάστοτε τουρκική πολιτική και, τὸ κυριότερο, ἀφορούν μόνον τὸν ἄρρητα πληθυσμό, παραθέτει ἕναν πίνακα «πιστὴ ἀντιγραφή τής τουρκικῆς στατιστικῆς τοῦ 1912» (σ. 49) πὸν μās δίνει λεπτομερῆ στοιχεία γιὰ τὸν πληθυσμὸ (σύνθεση, πληθυσμακὴ πυκνότητα κατὰ διοικητικῆς διαφύσεις) τής Μικράς Άσίας. Σύμφωνα με τὸν παραπάνω πίνακα τὸ σύνολο τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τοῦ Βιλαετίου τής Άγκυρας ἀνέρχεται σὲ 45.873.

21. Βλ. Γ. Κ. Σκαλιέρης, *Λαοὶ καὶ Φιλαὶ τής Μικράς Άσίας (Μετὰ Πινάκων καὶ Χαρτῶν)*, Άθήνα 1922, (Β' ἔκδοση: Άθήνα, Ρήσος, 1990), πίνακας 7, σ. 242. Δὲν ἀναφέρεται ἡ πηγὴ. Σύμφωνα με τὸν συγγραφέα, οἱ Έλληνες κάτοικοι τής Γενικῆς Διοίκησης (Βιλαέτι) Άγκυρας, ἀνέρχονται συνολικὰ σὲ 107.798 ἄτομα, ἀριθμὸς ὑπερδιπλάσιος ἐκείνου πὸν παραθέτει ὁ Άθ. Σουλιώτης-Νικολαΐδης. Στοις «Πατριαρχικὸς Στατιστικὸς Πίνακας» πὸν δημοσιεύονται στὸ ἴδιο βιβλίο (σσ. 290-291), ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τής Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπαρχίας Καισάρειας υπολογίζεται σὲ 73.074 ψυχῆς (45 ἑλληνικῆς κοινότητες).

22. Η Μέλπω Μερλιέ ἀντλεῖ τὰ στοιχεία τής γιὰ τὸν πληθυσμὸ τής Καππαδοκίας

Τὰ στοιχεῖα πού μᾶς δίνει τὸ ὕλικό τοῦ ΚΜΣ εἶναι πολύτιμα, ἀκόμη κι ἂν προέρχονται «ἀπὸ πηγές πού δὲν ἐπιδέχονται ἀναλύσεις ποσοτικοῦ τύπου, λόγω τῆς φύσεως τῆς πηγῆς (προφορικὴ μαρτυρία) καὶ λόγω τῆς διαφοροποίησης τῶν ἐπιστημονικῶν δεδομένων καὶ ἱστορικῶν αἰτουμένων»²³ κατὰ τὴν περίοδο πού πραγματοποιήθηκε ἡ ἔρευνα τῶν πληροφορητῶν-συνεργατῶν τοῦ ΚΜΣ. Οἱ πηγές στατιστικοῦ τύπου πού χρησιμοποιοῦμε καὶ οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦν ἓνα ἐπίσημο γραπτὸ τεκμήριο μᾶς δίνουν μὲν στοιχεῖα γιὰ τὴν πληθυσμακὴ καὶ κοινωνικὴ σύνθεση ἑνὸς χωριοῦ ἢ οἰκισμού τῆς Καππαδοκίας, ἀλλὰ εἶναι ὁ συνδυασμὸς μὲ τὰ στοιχεῖα τῆς πληροφορικῆς ἱστορίας πού κάνει τὴν εἰκόνα τῶν καππαδοκικῶν χωριῶν —ἀντικείμενο τῆς μελέτης μας, περισσότερο εὐκρινὴ καὶ τὰ συμπεράσματά μας πιὸ στέρεα.

Τὴν στιγμὴ τῆς Ἀνταλλαγῆς οἱ Ἕλληνες Τουρκόφωνοι κάτοικοι τῆς Καισάρειας ἀνέρχονταν σὲ 146 οἰκογένειες (624 ἄτομα), ἐνῶ οἱ Τούρκοι σὲ 29.000 καὶ οἱ Ἀρμένιοι σὲ 14.000.²⁴ Οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς παραπάνω οἰκογένειες ἐγκαταστάθηκαν στὴν Ἀθήνα καὶ στὸν Πειραιά. Οἱ πληροφορητῆς τοῦ ΚΜΣ μᾶς δίνουν στοιχεῖα γιὰ 31 ἀπ' αὐτές, σχετικὰ μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν μελῶν κάθε οἰκογένειας, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς καὶ τὴν σημερινὴ (1957) ἐγκατάστασή τους στὴν χώρα ὑποδοχῆς καὶ εἰδικότερα στὴν Μακεδονία. Ἐντεκα (11) ἀπ' αὐτές ἀριθμοῦν 1-3 μέλη, 15 4-6 μέλη καὶ μόνον 5 οἰκογένειες ἔχουν 7-9 μέλη. Βέβαια, στίς «Καταστάσεις» δὲν ἀναφέρεται ἂν τὰ μέλη τῆς κάθε οἰκογένειας εἶναι ἀπλῶς γονεῖς (μητέρα-πατέρας) καὶ παιδιὰ ἢ ἂν σ' αὐτές περιλαμβάνονται καὶ λοιπὰ ἀπροστάτευτα μέλη, ὅπως οἱ ἠλικιωμένοι γονεῖς τῶν συζύγων. Εἶναι ἀδύνατο λοιπὸν νὰ ὑπολογίσουμε μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὸν ἀριθμὸ τῶν παιδιῶν πού ὑπῆρχαν σὲ κάθε οἰκογένεια. Πάντως, σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις, (π.χ. Ἐνεχιλ), ἂν δὲν ὑπάρχει ἐν ζωῇ ἀρρενας ἀρχηγὸς τῆς οἰκογένειας, ἀναφέρεται ὡπωσδήποτε ἡ χηρεία τῆς γυναίκας, ἀφοῦ στὴν θέση τοῦ ἐπαγγέλματος ἢ δίπλα σ' αὐτό, ἀναγράφεται *χήρα*.

Τὰ ἐπαγγέλματα τῶν κατοίκων τῆς Καισάρειας παρουσιάζουν σχετικὴ ποικιλία:²⁵ ἀνάμεσά τους ὑπάρχουν ἔμποροι (13), ποτοπῶλες-ποτοποιοὶ (3),

ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Παντ. Μ. Κοντογιάννη, *Γεωγραφία τῆς Μ. Ἀσίας*, Ἀθήνα, Σύλλογος πρὸς Διάδοσιν Ὑφελίμων Βιβλίων, 1921, σσ. 136-140.

23. Βλ. Ματούλα Κουρουπού-Εὐαγγελία Μπαλιτᾶ, *δ.π.*, σσ. 19-20.

24. Βλ. *Ἡ Ἐξοδος*, τόμ. 2: *Μαρτυρίες ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες τῆς Κεντρικῆς καὶ Νότιας Μικρασίας*, Εἰσαγωγή-Ἐπιτομὴ Π. Μ. Κιτρομηλίδης, Ἐπιμ. Γ. Μουρέλος, Ἀθήνα, Κ.Μ.Σ., 1982, σ. 35 καθὼς καὶ τὸ περιοδικὸ *Ξενοφάνης* 2 (1905), σ. 230.

25. Γιὰ τὰ ἐπαγγέλματα τῶν κατοίκων τῆς Καισάρειας, βλ. Μέλπω Μερλιέ, *δ.π.*, ὅπου ἀναφέρεται: «(...) Κοντὰ στοὺς μικροὺς ἢ μεγάλους αὐτοὺς ἐμπόρους, μεταπράτες, τεχνίτες, οἱ κάτοικοι τῶν μικρῶν χωριῶν εἶναι γεωργοὶ, ἀμπελοφυγοὶ καὶ κτηνοτρόφοι (...). Γενικὰ ὅπως, στὸν τύπο τοῦ ξενιτευόμενου, κοντὰ σ' αὐτοὺς πού ἀποξοῦν ἀπὸ τῆ γῆ, ἀπὸ τὴν κτηνοτροφία ἢ καὶ ἀπὸ τὰ δύο, ἔχομε τὸν Ἕλληνα πού κάνει ἀπ' ὅλα: γεωργία, ἀμπελοφυγία, κτηνοτροφία, μαγαζί, καφενεῖο ἢ ἐπάγγελμα, ἀλλὰ καὶ μεταπράτης καὶ ἔμπορος στίς ὥρες του...» (σσ. 46-47).

1 μαραγκός, 1 κτηματίας, 1 ράπτης, 1 ξενοδόχος, 1 καντηλιανάφτης, 1 τσαγκάρης, 1 αλευροποιός, 1 δάσκαλος, 1 μπακάλης, 1 μογιατζής, 1 ταπητουργός, 1 συμβολαιογράφος και 1 παστουρματζής. Ἡ πλειοψηφία τῶν παραπάνω οικογενειῶν (27) ἐγκαταστάθηκαν στὴν Θεσσαλονίκη, μία στὴν Πειραιά, δύο στὴν Ἐδεσσα καὶ μία στὴν Δράμα, προτιμήθηκαν δηλαδὴ τὰ ἀστικά κέντρα ὥστε οἱ πρόσφυγες νὰ ἀποκατασταθοῦν (ἀστικά).

β) Μουταλάσκη

Ἡ Μουταλάσκη βρίσκεται 8 χιλ. ΝΑ τῆς Καισάρειας. Διοικητικὰ ὑπαγόταν στὸ καϊμακαφλίκι καὶ μοντεσαριφλίκι τῆς Καισάρειας καὶ στὸ βαλελίκι τῆς Ἄγκυρας. Τὸ 1924 στὴν Μουταλάσκη ζοῦσαν περίπου 4.000 Τούρκοι καὶ 191 οικογένειες (843 ἄτομα) Τουρκόφωνων Ἑλλήνων, ἀριθμὸς πολὺ μικρός, σὲ σύγκριση μὲ ἐκείνων τῶν προηγούμενων χρόνων, δηλ. ἀπὸ τὰ μέσα περίπου τοῦ 19ου αἰ. καὶ τὶς ἀρχές τοῦ 20οῦ.²⁶

Στὸν Κώδικα 205 τῆς Καισάρειας τὸ 1872 καταγράφονται 575 οἰκίες α' τάξεως ποὺ ἀνήκουν στοὺς χριστιανοὺς κατοίκους τοῦ Μουταλάσκη.²⁷ Τὸ 1892, στὰ «Καππαδοκικά», μιά σειρὰ ἀπὸ ἄρθρα πάνω στὴν ἀρχαία καὶ σύγχρονη Καππαδοκία ποὺ γράφει ὁ Β.Α. Μυστακίδης²⁸ τὸ Ταλάς ἢ Μουταλάσκη φέρεται νὰ ἔχει, σὲ σύνολο 13.000 κατοίκων, 700-750 ὀρθόδοξες οικογένειες, 760 οἰκονόμοι Ἀρμενίων καὶ 100 Διαμαρτυρούμενοι, ἐνῶ στὶς ἀρχές τοῦ αἰῶνα ἀναφέρεται ὅτι ἡ Μουταλάσκη εἶχε 5.000 Ἑλληνες κατοίκους, 4.000 Τούρκους καὶ 4.000 Ἀρμένιους.²⁹

Οἱ πληροφορητὲς τοῦ ΚΜΣ ποὺ συνεργάστηκαν στὴν ἔρευνα τοῦ 1957, ἀναφέρουν ὅτι τὴν στιγμὴ τῆς ἐξόδου οἱ χριστιανικὲς οικογένειες τοῦ Μουταλάσκη ἦταν 255 (1.091 ἄτομα), ἀριθμὸς ποὺ παρεκκλίνει ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ ἀναφέρεται στὸ βιβλίο τῆς Ἐξόδου (δ.π.). Οἱ συνεργάτες ἀναφέρουν ἐπίσης ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς παραπάνω πρόσφυγες, ἐγκαταστημένοι σὲ Ἀθήνα καὶ Πειραιά, τὴν ἐποχὴ ποὺ πραγματοποιήθηκε ἡ ἔρευνα εἶχαν ἤδη πεθάνει, γεγονός ποὺ μᾶς κάνει νὰ υποθέσουμε ὅτι ἡ μὴ σύγκλιση τῶν ἀριθμῶν εἶχε ἄμεση σχέση μὲ τὶς ἐλλιπεῖς πληροφορίες ποὺ μπόρεσαν νὰ συλλέξουν ἀπὸ τοὺς ἐπιζῶντες συγγενεῖς. Πάντως, μᾶς δίνουν στοιχεῖα γιὰ 47 οικογένειες προσφύγων κατοίκων τῆς Μουταλάσκη ποὺ ἤρθαν τὸ 1924 καὶ ἐγκαταστάθηκαν στὴν Μακεδονία: 26 οικογένειες ἀπαρτίζονται ἀπὸ 4-6 μέλη, 16 ἀπὸ 1-3, καὶ μόνον 5 εἶναι πολυμελέστερες μὲ 7-12 μέλη. Καὶ ἐδῶ οἱ ἔμποροι ὑπερτεροῦν (12, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ 2 ἦδη στὴν ξενιτιά), ἐνῶ 8

26. Ἡ Ἐξοδος, τόμ. 2, σ. 99.

27. Κώδικας 205, II, 319 τέως Ταμείου Ἀνταλλαξιμῶν Περιουσιῶν (ΓΑΚ), σ. 274.

28. Β. Α. Μ[υστακίδης], «Καππαδοκικά», Παρνασσός, Περιοδικὸν Σύγγραμμα τοῦ ἐν Ἀθῆναις ὁμωνύμου Συλλόγου 15 (1892).

29. Ξενοφάνης 2 (1905), σ. 230.

από τις γυναίκες-άρχηγούς των οικογενειών (χήρες) δηλώνουν *οικοκυρές*.

Η ποικιλία στα επαγγέλματα (παπάς 1, δάσκαλοι 3, λογιστής 1, γαιοκτήμονες 2, πρματευτές 2, άμαξάδες 2, ταπητουργός 1, τενεκετζής 1, τεχνίτες 1, κουρέας 1, κτίστες 2, έργάτες 4, έργολάβος 1, μαραγκός 1, μαριμάρας 1) ένισχύουν την άποψη ότι ή έπιλογή των άστικων κέντρων σαν τόπου όριστικής έγκατάστασης των προσφύγων είχε άμεση σχέση με τό έπάγγελμα των προσφύγων. Στη Θεσσαλονίκη έγκαθίστανται 24 προσφυγικές οικογένειες, στην Έδεσσα 18, στην Καβάλα 2 και στην Κοζάνη 1. Σε άγροτικές περιοχές (άναφέρεται άόριστα ή Χαλκιδική, πιθανολογείται όμως ότι όπου αναγράφεται μόνον τό όνομα του νομού, πρόκειται για έγκατάσταση σε άγροτική περιοχή του), έγκαθίσταται 1 οικογένεια.

γ) Τό Ζίλε

Τό Ζίλε ή Ζήλη τής μικρής περιφέρειας Έβερεκ-Άι-Κωστέν του Έβερεκ είναι ένα από τά δύο χωριά (τό άλλο είναι τό Γαράτζορεν ή Καράτζορεν) που περιλάμβανε σημαντικό άριθμό χριστιανικών οικογενειών. Η περιφέρεια του Έβερεκ βρίσκεται στην βορειοανατολική Καππαδοκία και εκκλησιαστικά ανήκε στην Μητρόπολη τής Καισάρειας.

Σύμφωνα με τόν Κώδικα 205 τής Καισάρειας³⁰ τό 1872 είχαν άπογραφεί στο Ζίλε 50 (χριστιανικές) οίκες α' τάξεως. Τό χωριό βρισκόταν σε άπόσταση 10 χιλ. ΝΔ του Έβερεκ, πρωτεύουσα τής περιφέρειας, μικρή πόλη με 10.000 κατοίκους, και τό 1892 είχε 55 χριστιανικές οικογένειες.³¹ Στα τέλη του περασμένου αιώνα (1897) οί οικογένειες των Χριστιανών ύπολογίζονται σε 70 και των Τούρκων σε 450.³² Στις άρχές του αιώνα μας (1905) τό Ζίλε φαίνεται νά έχει 350 Έλληνες κατοίκους και 2.250 Τούρκους.³³

Τό 1924 οί Έλληνες (Τουρκόφωνοι) κάτοικοι του χωριού φτάνουν τις 51 οικογένειες (224 άτομα), ενώ οί Τούρκοι παραμένουν 2.250. Οί έρευνητές του ΚΜΣ συνέλεξαν πληροφορίες και από τις 51 οικογένειες των ανταλλαγέντων Έλλήνων του Ζίλε, δίνοντας μιá ολοκληρωμένη εικόνα τόσο του τόπου εγκατάστασης όσο και των επαγγελμάτων (και κατά συνέπεια τής επαγγελματικής άποκατάστασης) των προσφύγων.

Η πλειοψηφία των έρωτηθέντων οικογενειών (37 οικογένειες) είναι πολυμελείς (4-9 μέλη) και 14 άποτελούνται από 1-3 μέλη. Οί περισσότεροι

30. Κώδικας 205, II, 319 τέως Ταμείον Άνταλλαξιμων, (ΓΑΚ), δ.π.

31. Β. Α. Μ[υστακιάδης], δ.π.: «(...) Η Ζήλη είναι κώμη εκ 300 οικιών, ών αι 55 είναι ορθόδοξοι, αι δέ λοιπαι οθωμανικαί».

32. Βλ. Ά. Λεβίδης, *Περιγραφή τής Καππαδοκίας - Ίστορικόν δοκίμιον* (χειρ.), τόμ. 3, 1897, σ. 210.

33. Βλ. Ξενοφάνης, δ.π., σ. 230.

ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῶν οἰκογενειῶν εἶναι γεωργοί-κτηματίες (21), 1 κτηματίας εἶναι συγχρόνως καὶ τσαγκάρης, ἐνῶ 10 ἀσχοῦν ἀποκλειστικά τὴν τέχνη τοῦ τσαγκάρη, 6 εἶναι κτίστες, 2 ξυλοκόποι, 4 ἐργάτες, 3 ράπτες σαλβαριῶν, 2 ἔμποροι, 1 μηχανικός καὶ 1 παπᾶς. Οἱ περισσότερες ἀπ' αὐτὲς τὶς προσφυγικὲς οἰκογένειες (συνολικὰ 23) ποὺ ἀσχολοῦντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ τὴν γεωργία, ἐγκαταστάθηκαν στὴν Νεοκαισάρεια τοῦ Νομοῦ Πιερίας, 5 χιλ. δυτικὰ τῆς Κατερίνης.³⁴ Ἀπὸ τὶς ὑπόλοιπες προσφυγικὲς οἰκογένειες 4 κατοίκησαν στὴν Θεσσαλονίκη (τσαγκάρηδες 2, ράπτες σαλβαριῶν 1, ἔμπορος 1), 10 στὴν Κέρκυρα (τσαγκάρηδες 3, ξυλοκόπος 1, κτίστης 1, ράπτες σαλβαριῶν 1, γεωργοί 2, ἐργάτες 2) καὶ 2 οἰκογένειες γεωργῶν στὴν Ζάκυνθο. Στὴν Ἀθήνα ἐγκαταστάθηκαν 1 οἰκογένεια τῆς ὁποίας ὁ πατέρας-ἀρχηγὸς ἦταν μηχανικός καὶ στὸν Πειραιᾶ (Ταμπούρια) 2 οἰκογένειες ἐργατῶν.

Σὲ ἀγροτικὲς περιοχὲς κατ' ἀρχὴν τῆς Πελοποννήσου (Λεχαϊνὰ Ἠλείας κατοίκησαν 3 οἰκογένειες γεωργῶν καὶ 2 τσαγκάρηδων (ὁ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς εἶχε δηλώσει καὶ κτηματίας). Στὴν Χαλκιδικὴ τοποθετήθηκε 1 οἰκογένεια ἀγροτῶν καὶ στὴν Ζάκυνθο 2 οἰκογένειες ἐπίσης γεωργῶν.

Οἱ ἐκτάσεις ποὺ ἀνήκουν στὴν Νεοκαισάρεια εἶναι στὴν πλειοψηφία τους ἡμιορεινὲς ἢ ὄρεινὲς· στὴν πρώτη ἐπίσημη διανομὴ γαιῶν ποὺ ἔγινε τὸ 1935, 107 δικαιοῦχοι μοιράστηκαν ἐκτάσεις συνολικῆς ἔκτασης 1.848 στρ., μὲ τὸ «συμβολικὸ» τίμημα τῶν 250 δρχ. τὸ στρέμμα. Ὁ βασικὸς κληρὸς δὲν ξεπερνοῦσε τὰ 17 στρέμματα, ἐνῶ τὸ 1964 καὶ τὸ 1976 ἀκολούθησαν δύο ἀκόμη συμπληρωματικὲς διανομές, κατὰ τὶς ὁποῖες 3 καὶ 43 πρόσφυγες ἀντίστοιχα πῆραν 133 στρέμματα γῆς κατ' ἀλλήλα γιὰ τὴν καλλιέργεια σιτηρῶν καὶ καπνῶν.

δ) Τὸ Καράτζορεν

Τὸ Γαράτζορεν ἢ Καράτζορεν, τὸ ἄλλο χωριὸ τῆς περιφέρειας Ἐβερεκ ποὺ θὰ μελετήσουμε, ἔ κατοικεῖτο ἀπὸ 45 ἑλληνικὲς (180 ἄτομα) καὶ 50 ἀρμένικες οἰκογένειες.³⁵ Στὸν καππαδοκικὸ κώδικα 205 τὸ Καράτζορεν καταγράφεται μὲ 15 οἰκίες β' τάξεως καὶ μὲ συνολικὴ ὀφειλὴ 105 γρόσια.³⁶ Ὁ ἑλλη-

34. Περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὴν Νεοκαισάρεια δίνει στὴν ἐξαίρετη ἐργασία του ὁ Emil Kolodny, «Neokaisaria (Pierie). Exemple d'émigration massive récente à partir d'un village de Macédoine Occidentale vers l'Allemagne Fédérale», *Ἐπιθεώρηση Κοινωνικῶν Ἑρευνῶν*, Numéro Spécial 1981, Ἔκδοσις Ἐθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἑρευνῶν, σσ. 18-31.

35. Βλ. Ἄ. Λεβίδης, ὁ.π., σ. 210. Ἐπίσης: Patriarcat Oecumenique, *Les atrocités kemalistes*, Κωνσταντινούπολη 1922, σ. 224: «(...) habitants grecs 320». Σύμφωνα μὲ τὸν *Ξενοφάνη* 2 (1905), σ. 232 στὸ Καράτζορεν ὑπῆρχαν 45 οἰκογένειες ὀρθοδόξων (180 ἄτομα) καὶ 300 Ἀρμένιοι.

36. Κώδικας 205, II, 319 τέως Ταμείου Ἀνταλλαξίμων, (ΓΑΚ), σ. 274.

νόφωναs Κώδικαs 26/31 του ΚΜΣ, αν και ιδιαίτερα δυσανάγνωστος, μάς δίνει στοιχεία για τούς δικαιούχους αποζημιώσεωs κατοίκουs του χωριού, οί όποιοι ύπολογίζονται συνολικά σε 82 άτομα (συμπεριλαμβάνονται οί χήρεs και οί κληρονόμοι-τέκνα τών αποβιώσαντων κατοίκων).³⁷

Άπό τίs 45 οίκογένειεs τών γεωργών κατοίκων του Καρατζορεν που έφυγαν τό 1924, 20 άριθμούσαν 1-3 μέλη, 22 οίκογένειεs είχαν 4-6 και μόνο 3 ήταν πολυμελέστερεs με 7-9 μέλη.³⁸ Οί 29 άπ' αυτές έγκαταστάθηκαν στο χωριό Έσειμί (Αίσιμη τήs έπαρχίαs Άλεξανδρουπόλεωs του Νομού Έβρου), 1 στην Άλεξανδρουπόλη και 15 στην Νεοκαισάρεια του Νομού Πιερίασ.

Γ. Η περιφέρεια τήs Νεάποληs

α) Η Άραβισόσ

Η περιφέρεια Νεάποληs (Νεβσεχιρ) περιλαμβάνει 6 χωριά: τήν Άραβισό, τά Φλοϋτά, τήν Μαλακοπή, τά Σίλατα, τή Δίλα και τήν Άνακού.

Έδω θα άσχοληθούμε με τά 2 πρώτα, αν και μεγαλύτερο ένδιαφέρων παρουσιάζει ή Νεάπολη έφρσον περιλαμβάνει τούς περισσότερουs Έλληνεs (όρθόδοξουs) κατοίκουs άπ' όλεs τίs κομοπόλειs και χωριά τήs περιφέρειασ.³⁹

Η Άραβισό(σ) ή Άραπισούν ήταν μιá άρχετα μεγάλη κομόπολη, πιό αυτάρχησ άπό τίs ύπόλοιπεs οί όποιεs ύποχρεωτικά συναλλάσσονταν μεταξύ τουs και με τήν πρωτεύουσα τήs περιφέρειασ τήν Νεάπολη. Τό 1895 και 1896 ή Άραβισόσ είχε 5-6.000 όρθόδοξουs κατοίκουs⁴⁰ στην άνατολή του 20ου άίωνα (1899) ό άριθμόs τών χριστιανών κατοίκων τήs ύπολογίζεται

37. Βλ. έλληνόφωνο Κώδικα 26/31 του ΚΜΣ: *Βιβλίο Πρόχειρο τών Πράξεων τήs Έκτιμητικήs Έπιτροπήs για τίs αποζημιώσειs του Μπουγά Μαδέν και τών χωριών Όβασιχ, Έμνίν, Καβουκλιού και Καρατζορεν* (Πληροφορητήs ΚΜΣ Χρ. Σαμουηλίδηs, Όκτώβρηs 1956), (Συνεδριάσειs 28-5-25 και έπ., σσ. 330-391, Αδξων άριθμ. δικαιούχων άπό 323 έωs 405).

38. Βλ. Μ. Μερλιέ, *ό.π.*, σ. 52 κ.έ.

39. Βλ. Σύμφωνα με τά στοιχεία που παραθέτει ή Μέλω Μερλιέ, (*ό.π.*, σ. 52 ύποσ. 65) τό 1920 ή Νεάπολη είχε 7.000 Έλληνεs σε σύνολο 20.000 κατοίκων.

40. Βλ. Σ. Φαρασόπουλοs, *Τά Σίλατα*, Άθήνα 1895, σ. 100: «(...) Άραβισόσ... πόλιs κατάφυτοs με άφθονα ύδατα έχουσα 20.000 κατοίκουs, ών 6.000 Χριστιανοί όρθόδοξοι, οίτινεs συντηροϋσιν Έλληνικόν και δημοτικόν σχολειον και Παρθεναγωγειον, οί δε λοιποί είναι Όθωμανοί...». Ο Ι. Ίωαννίδηs στο βιβλίο του (*Μητροπολίτα τήs Καισάρειασ και διάφοροι πληροφορίαι*) που γράφτηκε τό 1896 στα καραμανλίδικα (δακτυλόγραφη μετάφρασή του στα έλληνικά ύπάρχει στο ΚΜΣ) γράφει ότι: «(...) στην κομόπολι Άραπισούν... κομόπολιs άρχαία που άνομάζετο Άραβισόσ... ήλθαν όρθόδοξοι... Έκτισαν εκκλησίαs και σχολεία και σήμερα εκ του 20.000 πληθυμοϋ του άποτελοϋν τás 5-6.000» (σ. 134).

σέ 8.000 και τών Τουρκών σέ 4.000.⁴¹ Λίγα χρόνια αργότερα (1905) ό χριστιανικός πληθυσμός έχει ελαττωθεί σέ 2.500⁴² ενώ πρίν τήν μικρασιατική καταστροφή οί Έλληνες κάτοικοι φτάνουν τίς 4.000 σέ σύνολο 12.000 κατοίκων.⁴³ Τό 1924 ό αριθμός τών Έλλήνων κατοίκων τής Άραβισού άνέρχεται, σύμφωνα μέ τά στοιχεία πού δίνουν οί πληροφορητές τού ΚΜΣ σέ 439 οικογένειες, δηλαδή περίπου 1.500 άτομα.

Σύμφωνα μέ τόν έλληνόφωνο Κώδικα 15/21 τού ΚΜΣ,⁴⁴ οί δικαιούχοι άποζημιώσεως κάτοικοι τής Άραβισού άνέρχονται σέ 618 άτομα. Ανάμεσά τους ύπάρχουν πολλές χήρες, καθώς και κληρονόμοι (γιοί και θυγατέρες) Άραβισιωτών πού δέν βρίσκονταν στή ζωή.

Μέσα άπό τό πλήθος τών επαγγελματιών ύπερτερούν οί άμπελουργοί (153 οικογένειες προσφύγων), οί έμποροι (66 οικογένειες) ενώ άπό τούς μικροεπαγγελματίες και βιοτέχνες (λιναροτριβες, χαλβατζήδες, φωτογράφοι, χασάπηδες, ύπάλληλοι, βυροδόψες, μαχαιράς, πετράς, τενεκετζής, μυλωνάς, άμαξιάς, κοσινιάς, μπαλωματής, ψωμάς, όπλοδιορθωτής, καλαϊτζής, όργανοποιός) περισσότεροι είναι οί τσαγκάρηδες (43), οί ράφτες (30), οί πραγματευτάδες (10) και οί μπακάληδες (36). Άπό τίς παραπάνω οικογένειες οί περισσότερες (256) έγκαταστάθηκαν σέ μεγάλα ή μικρά άστικά κέντρα (Άθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιά, Βόλο, Κατερίνη): σέ άρκετες περιπτώσεις ό τόπος έγκατάστασης φαίνεται νά μήν έχει άμεση σχέση μέ τό έπάγγελμα τού άρχηγού τής προσφυγικής οικογένειας, άφού, όπως φαίνεται άπό τίς Καταστάσεις (βλ. Παράρτημα) πολλοί άγρότες έγκαθίστανται στίς πόλεις και πρόσφυγες πού δέν άσχολούνται μέ τήν γεωργία σέ άγροτικές περιοχές. Έκατό πέντε οικογένειες προσφύγων τής Άραβισού έγκαθίστανται στά βόρεια τής επαρχίας τών Γιαννισών, σέ άπόσταση 10 χιλ. βορειοανατολικά τής πόλης τών Γιαννισών, και ίδρύουν τό 1926 τήν κοινότητα τής Νέας Άραβισού. Σ' αυτές προστίθενται 107 οικογένειες προσφύγων άπό τό Ξενίχιλ (περιφέρεια Νίγδης).⁴⁵

41. Η πληροφορία στο βιβλίο τού R.M. Dawkins, *Modern Greek in Asia Minor*, Κέμπριτζ 1916, σ. 29.

42. Βλ. περ. Ξενοκράτης 2 (1905), σσ. 44-45.

43. Βλ. Π. Κοντογιάννης, *δ.π.*, σ. 153. Για τήν διαφορά πού ύπάρχει όσον άφορά στον αριθμό τών κατοίκων τής Άραβισού, ή Μέλιω Μερλιέ (*δ.π.*) σημειώνει: «Η Άραβισού είναι μεγάλη κομπολιη, μικρή σχεδόν πόλη, άν πιστέψουμε τόν αριθμό τών κατοίκων, όπως τόν άναγράφουν μερικά βιβλία. Ό αριθμός αυτός ποικίλλει άπό 4 έως 20.000 για τό σύνολο, άπό 2 έως 6.000 για τούς Έλληνες».

44. Στοιχεία για τόν αριθμό τών κατοίκων τής Άραβισού μās δίνει και ό έλληνόφωνος Κώδικας 15/21 τού ΚΜΣ (Πληροφορητής Κύριλλος Τερκενδόγλου 22-12-1953) ό όποιος και άποτελεί τό Μητρώον Έκτιμητικών Έπιτροπών Κοινότητας Άραβισού 1925 (Άπό τίς 158 σελίδες τού κώδικα είναι γραμμένες οί 38 όπου και τό άλφαβητικό εύρετήριο μέ τόν Αύξοντα Άριθμό τών Δικαιούχων, τόν Άριθμό Πρωτοκόλλου Δηλώσεων και τό Έπιδικασθέν ποσό για άκίνητα/κινητά).

45. Τό Ν.Δ. τής 6ης Ιουλίου 1923 «Περί άγροτικής έγκαταστάσεως προσφύγων» θέ-

Δίπλα στο νεοϊδρυθέν προσφυγικό χωριό βρισκόταν ο συνοικισμός των αυτοχθόνων Όμπάρ, που έκατοικείτο κυρίως από Βλάχους. Οί πρόσφυγες της Άραβισού πριν καταλήξουν στην (Νέα) Άραβισό πέρασαν διαδοχικά από την Θεσσαλονίκη (Συνοικισμός Εΐσομος), την Κατερίνη και την Δράμα.

Η πρώτη διανομή κλήρου γης έγινε το 1934 και κάθε προσφυγική οικογένεια που αποκαταστάθηκε πήρε από 36 στρ. Άκολούθησαν 3 συμπληρωματικές διανομές το 1959, 1963 και 1973. Το χωριό θεωρείται από τα πιο εύφορα χάρη στα πλούσια νερά και τα γόνιμα εδάφη του εκτός από γεωργούς, άμπελουργούς και κτηματίες πρόσφυγες, άπορρόφησε, άποκαθιστώντάς τους σαν άγρότες, πολλούς μικροεπαγγελματίες, τεχνίτες, εμπόρους, εργάτες, ένα ξενοδόχο και ένα δημόσιο υπάλληλο. Έξάλλου, άμπελουργοί έγκαταστάθηκαν σέ Θεσσαλονίκη, Άθήνα, Πειραιά και στις άγροτικές περιοχές της Άττικής: άρκετοι από τους πρόσφυγες που έγκαταστάθηκαν στην Νέα Άραβισό μετακινήθηκαν πρός την Έδεσσα και τις Σέρρες όπου κατοίκησαν όριστικά συνολικά 14 και 62 οικογένειες αντίστοιχα. Οί περισσότεροι άπ' αυτούς τους πρόσφυγες που δέν στέρωσαν στον πρώτο τόπο της εγκατάστασής τους ήταν μικροεπαγγελματίες (τσαγκάρηδες, άγωγιάτες, μπακάληδες, έμποροι, κτίστες, τεχνίτες, άμαξάδες, πετράδες, άμπελουργοί, δάσκαλοι, ψάλτες, ένας γιατρός και ένας όργανοπαίκτης).

Δέκα οικογένειες προσφύγων, οί περισσότεροι άγρότες, τελικά έγκαταστάθηκαν στα γειτονικά Γιαννισά και 6 στον Νομό Έμαθίας.

Στην Άττική (Άθήνα, Πειραιά, Ραφήνα, Άνάβυσσο), κατοίκησαν περίπου 80 οικογένειες άμπελουργών, —μερικοί άπ' αυτούς ήταν και έμποροι—, καθώς και μικροεπαγγελματίες και τεχνίτες (κυρίως τσαγκάρηδες, γανωματjδες, ράφτες, μοδιστρες και μπακάληδες).

Στην Θεσσαλονίκη όπου άποκαταστάθηκαν 82 προσφυγικές οικογένειες, εκτός από τους εμπόρους και τους μικροεπαγγελματίες με τα παραδοσιακά επαγγέλματα, συναντούμε επίσης έναν σημαντικό άριθμό άμπελουργών. Αυτό μας κάνει νά υποθέσουμε ότι οί άγρότες πρόσφυγες (κτηματίες, γεωργοί, άμπελουργοί) στην πλειοψηφία τους ήταν έτεροεπαγγελματίες, δηλαδή άσκούσαν συγχρόνως και κάποιο άλλο επάγγελμα. Έξάλλου πολλοί από τους άποκατασταθέντες μjν έχοντας άμεση σχέση με την γεωργία εκμίσθωναν τα χωράφια τους και συμπλήρωναν τó οικογενειακό εισόδημα με την άσκηση ενός —παραδοσιακού κυρίως— επαγγέλματος.

Καταλήγοντας, από τις 439 οικογένειες προσφύγων της Άραβισού για τις όποιες οί πληροφορητές του ΚΜΣ μας δίνουν στοιχεία, οί 303 εγκατα-

---

τει στο άρθρο 3 («Τρόπος Έγκαταστάσεως, Όμάδες») και στο άρθρο 6 («Στέγαις») τις προϋποθέσεις κάτω από τις όποιες μπορούσε νά πραγματοποιηθεί η εγκατάσταση των ομάδων των προσφύγων στα παραχωρούμενα άκίνητα (κτjματα, εκτάσεις, συνοικισμοί) καθώς και την διαδικασία συγκρότησης σέ νομικό πρόσωπο αυτών των ομάδων.

στάθηκαν σε 24 διαφορετικά αστικά κέντρα, ενώ από τις υπόλοιπες, οι 125 στην αγροτική περιοχή των Γιαννιτσών (Ν. Άραβισός, Γιαννιτσά) και λίγες (11) στην Ήμαθια (Ζεβροχώρι και ευρύτερη περιοχή).

β) Τὰ Φλοϊτὰ

Τὰ Φλοϊτὰ, είναι τὸ δυτικότερο χωριὸ τῆς περιφέρειας τῆς Νεάπολης καὶ βρίσκεται 82 χιλ. Ν.Δ. τῆς Καισάρειας καὶ 29 χιλ. Ν-ΝΔ τῆς Νεάπολης. Ἡ δὴση τοῦ περασμένου αἰώνα βρίσκεται τὰ Φλοϊτὰ (Σουβερμέζ) μὲ 2.800 χριστιανούς κατοίκους, σὲ σύνολο 3.200.⁴⁶ Στὶς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα (1905) τὰ Φλοϊτὰ (ἢ Φλογητὰ) φαίνεται νὰ ἔχουν 2.500 Ἕλληνες κατοίκους καὶ 500 Τούρκους,⁴⁷ ἐνῶ λίγα χρόνια ἀργότερα (1916) δημοσιεύονται στοιχεῖα γιὰ τὸν πληθυσμὸ τοῦ χωριοῦ ποὺ δείχνουν μιὰ ἐντυπωσιακὴ κάμψη: 1.500 χριστιανοὶ καὶ 650 Τούρκοι.⁴⁸

Τὴν στιγμὴ τῆς Ἀνταλλαγῆς τὸ χωριὸ ἀποτελεῖτο ἀπὸ 541 οἰκογένειες (περίπου 2.280 ἄτομα) Ἑλλήνων ἐλληνοφώνων καὶ 500 Τούρκους. Ἡ Κατάσταση τῶν Κατοίκων ποὺ μᾶς παρέδωσαν οἱ ἐρευνητὲς τοῦ ΚΜΣ, μᾶς δίνει πληροφορίες γιὰ 544 οἰκογένειες προσφύγων· 263 ἀπ' αὐτὲς ἀποτελοῦνται ἀπὸ 4-6 μέλη, 210 ἀπὸ 1-3 καὶ 71 ἔχουν περισσότερα ἀπὸ 7 μέλη. Ἡ πλειοψηφία τῶν παραπάνω οἰκογενειῶν (462) εἶναι ἀγροτικές. Οἱ ὑπόλοιπες μοιράζονται ἀνάμεσα στὰ ἐλεύθερα (παντοπώλες, ράφτες, καφετζῆδες) καὶ στὰ παραδοσιακὰ ἐπαγγέλματα (παπλωματὰς, λιναροτρίφτης κ.λπ.). Ἕνας ἀρχηγὸς προσφυγικῆς οἰκογένειας εἶναι δάσκαλος καὶ ἓνας παπάς.

Διακόσιες τριάντα ἔξι οἰκογένειες προσφύγων, τῶν ὁποίων ὁ ἀρχηγὸς εἶχε δηλώσει γεωργὸς, ἐγκαταστάθηκαν στὸν Νομὸ Χαλκιδικῆς, ὅπου ἴδρυσαν τὰ Νέα Φλοϊτὰ. Οἱ ὑπόλοιπες οἰκογένειες μοιράστηκαν ἀνάμεσα στὰ Γιαννιτσὰ καὶ στὴν Τούμπα (οἰκισμὸ τῆς ἐπαρχίας Παιονίας τοῦ Νομοῦ Κιλκίς), στὴν Καστοριά, στὴν Νέα Ἀραβισό, στὴν Δράμα (Νευροκόπι, Μικρόκαμπος, Πολύσυκο, Λευκόγεια, Μυλοπόταμος, Γρανίτης), στὴν Πτολε-

46. Βλ. Σ. Φαρασόπουλος, *δ.π.*, σσ. 62-63 ὅπου ἀναφέρεται: «Φλοϊτὰ κομόπολις κειμένη πρὸς Δ. τῆς Μαλακοπῆς καὶ ἀπέχουσα αὐτῆς μίαν ὥραν, τῶν δὲ Συλάτων δύο ὥρας. Ἔχει 3.200 κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων 2.800 χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι (...). Πάντες οἱ κάτοικοι ἐπιδίδονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν ἐξαγωγήν ἐλαίου ἐκ τίνος χόρτου ὀνομαζομένου κουσοῦτ καὶ ἐκ λιναροσπόρου, τὸ δὲ ἔλαιον τοῦτο μεταχειρίζονται δι' οἰκιακὰς ἀνάγκας εἰς ὅλον τὸν νομὸν Ἰονίου...». Ἐνα χρόνο μετὰ (1896) ὁ Ἱ. Ἰωαννίδης (*δ.π.*, σ. 100) ἀναφέρει ὅτι τὰ Φλοϊτὰ ἔχουν 3.000 κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 2.500 ὀρθόδοξοι.

47. Βλ. *Ξενοφάνης* 3 (1905), πίνακας σσ. 44-45.

48. Βλ. R.M. Dawkins, *δ.π.*, σ. 25 ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν χριστιανῶν κατοίκων ὑπολογίζεται ὅπως παραπάνω, ἐνῶ ἀναφέρονται καὶ τὰ στοιχεῖα ποὺ παραθέτουν οἱ Φαρασόπουλος καὶ τὸ περ. *Ξενοφάνης*.

μαΐδα (Αριδαία, Φιλώτας), στην Θεσσαλία (Καλαμπάκα), στην Εύβοια (Ίστιαία, Χαλκίδα, Άγμετάγα [Ἐγ. Ἰωάννης Ρῶσος]), στὸν Γιδά, οἰκισμό πὸς τότε ἀνῆκε στὸν Νομὸ Θεσσαλονίκης καὶ τώρα στὸν Δῆμο Ἀλεξανδρείας τοῦ Νομοῦ Ἡμαθίας. Ἐβδομήντα οἰκογένειες μικροεπαγγελματιῶν καὶ ἐμπόρων (τρεῖς ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους τὴν στιγμή τῆς Ἀνταλλαγῆς βρισκόνταν ἤδη σὲ Σμύρνη, Ἄγκυρα καὶ Ἀμερική), κατοίκησαν στὸν Νομὸ Δράμας, 36 στὴν Θεσσαλονίκη, 10 στὴν Κομοτηνή, 12 στὸν Πειραιά καὶ 6 στὴν Ἀλεξανδρούπολη. Μεμονωμένες οἰκογένειες, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ὁποίων ἦταν μικροεπαγγελματίες ἀλλὰ καὶ ἀγρότες, κατέληξαν σὲ Ἀθήνα, Λάρισα, Βέροια, Ξάνθη, Σέρρες, Βόλο, Καστοριά καὶ στὸ Κοσελερ (νῦν κοινότητα Πλαταμώνα) τῆς ἐπαρχίας Νέστου τοῦ Νομοῦ Καβάλας.

Δ. Ἡ περιφέρεια τῆς Νίγδης

α) Τὸ Ἐνεχιλ

Ἡ περιφέρεια Νίγδης βρίσκεται ἀνάμεσα σὲ δύο βουνά, τὸ Μελεντιζ-Νταγλαρὶ καὶ τὸ Οὔτς-Καπουλάρ. Συνολικὰ εἶχε 17.000 κατοίκους ἐκ τῶν ὁποίων 5.000 ἦταν Ἕλληνες τουρκόφωνοι.⁴⁹ Σύμφωνα μὲ τοὺς μελετητὲς τοῦ τέλους τοῦ περασμένου αἰῶνα ἡ «Νίγδη (..) ἔδρα διοικητοῦ καὶ τοῦ μητροπολίτου Ἰκονίου [Λυκαονίας καὶ δευτέρας Καππαδοκίας] ... ἔχει 30.000 κατοίκους, ὧν 2.500 χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι καὶ τινὲς Ἀρμένιοι...»⁵⁰ ἐνῶ ἄλλοι ὑπολογίζουν τὸν ἀριθμὸ τῶν κατοίκων τῆς σὲ πολὺ μικρότερο: «(Ἡ Νίγδη εἶναι κτισμένη) εἰς τὸ κέντρον μιᾶς πεδιάδος εἰς μίαν πλαγίαν μὲ 17.000 κατοίκους. (...) Ἀπὸ τὸν πληθυσμὸν τῆς αἰ 250 οἰκίαι εἶναι ὀρθόδοξοι, αἱ 150 Ἀρμένιοι καὶ Διαμαρτυρόμενοι, αἱ δὲ ὑπόλοιποι Ὀθωμανοί...»⁵¹ Τὸ χωριὸ Ἐνεχιλ πὸς σήμερα ὀνομάζεται Dikilitas, βρίσκεται 76 χιλ. ΝΔ τῆς Καισάρειας καὶ 39 χιλ. ΒΑ τῆς Νίγδης. Ἐκατοικεῖτο ἀπὸ 1.000 χριστιανούς κατοίκους καὶ 1.800 Τούρκους⁵² στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα μας παρατηρεῖται μὲ αὔξησιν τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ σὲ 1.250 κατοίκους καὶ μὲ μείωσιν τοῦ τουρκικοῦ (1.500 κάτοικοι).⁵³

Τὸ Ἐνεχιλ (ἢ Γκισοῦρ Ἐνεχιλ, δηλαδὴ ἄπιστο Ἐνεχιλ ὅπως τὸ ὄνομαζαν) εἶχε 200 χριστιανικὲς καὶ 80 τούρκικες οἰκογένειες⁵⁴ καί, μολοντί μικρὸ χωριὸ, παρουσιαζε ἐνδιαφέρον γιὰτὶ χρησίμευε σὰν πέρασμα ἀπὸ τὴν

49. Βλ. Παντ. Μ. Κοντογιάννης, *ὁ.π.*, σ. 150.

50. Βλ. Σ. Φαρασόπουλος, *ὁ.π.*, σσ. 86-87.

51. Βλ. Ἰ. Ἰωαννίδης, *ὁ.π.*, σ. 158.

52. Βλ. Σ. Φαρασόπουλος, *ὁ.π.*, σ. 100.

53. Βλ. περ. Ξενοφάνης 3 (1905), σσ. 44-45.

54. Βλ. χειρ. Ἄ. Λεβίδη, *ὁ.π.*, σ. 201.

ἀνατολική στή δυτική Καππαδοκία.⁵⁵ Τὸ 1924 εἶχε 236 οἰκογένειες (815 ἄτομα) τουρκοφώνων Ἑλλήνων καὶ 1.500 περίπου Τούρκους.⁵⁶

Οἱ πληροφορητὲς τοῦ ΚΜΣ μᾶς δίνουν στοιχεῖα γιὰ 221 οἰκογένειες ἀνταλλαξιμῶν ἀπ' αὐτὲς οἱ 130 ἀποτελοῦντο ἀπὸ 1-3 μέλη, οἱ 79 ἀπὸ 4-6 καὶ μόνο 12 ἦταν πολυμελέστερες ἔχοντας περισσότερα ἀπὸ 7 μέλη.

Γεωργοὶ εἶχαν δηλώσει οἱ 88 ἀπὸ τοὺς πρόσφυγες οἰκογενειαρχεῖς (τέσσερις ἀπ' αὐτοὺς ἦταν καὶ κτίστες καὶ 16 δήλωσαν γαιοκτημόνες), 11 ἦταν μπακάληδες, 4 σιδηρουργοὶ καὶ ἀπὸ 1 μικροπωλητῆς, κουρέας, τσαγκάρης, πηγαδᾶς, μαραγκός, ἐπιχειρηματίας, βαφέας νημάτων καὶ καλαϊτζῆς. Μέσα στὴν ποικιλία τῶν ἐπαγγελμάτων δὲν ἔλειπαν ὁ δάσκαλος (2), ὁ παπᾶς (2) καὶ ἡ μαμὴ (1).

Οἱ ἐρευνητὲς μᾶς πληροφοροῦν ὅτι πρὶν ἀκόμη γίνει ἡ Ἀνταλλαγή, 1 ἄντρας (οἰκογενειαρχῆς) καὶ 1 γιὸς πρόσφυγα εἶχαν φύγει γιὰ τὴν Ἀμερική, καὶ 14 ἄντρες πρόσφυγες βρισκόνταν ἤδη στὴν Ἑλλάδα. Ἐντύπωση προκαλεῖ ὁ μεγάλος ἀριθμὸς⁵⁷ τῶν γυναικῶν σὲ χρεῖα.

Οἱ περισσότερες ἀπὸ τίς προσφυγικὲς οἰκογένειες τοῦ Ἐνεχιλ (συνολικὰ 107) ἐγκαταστάθηκαν στὸν Νομὸ Πέλλας ὅπου καὶ ἴδρυσαν, μαζί με τοὺς κατοίκους τῆς Ἀραβισοῦ, τὴν Νέα Ἀραβισοῦ (βλ. παραπάνω).

Ἀπὸ τίς ὑπόλοιπες οἰκογένειες, 44 ἐγκαταστάθηκαν στὴν Ἀνάβυσσο Ἀττικῆς, 25 στὸ Παρνεσίτιον Δράμας, 12 στὸν Πειραιᾶ (Κοκκινιά, Μοσχάτο), 8 στὴν Θεσσαλονίκη, 8 στὶς Φιλιάτες καὶ μεμονωμένες —ἀπὸ 1 ἕως 3— σὲ Δράμα (Καλαμπάκι, Πορροῖα, Ποσινοῖ, πόλη τῆς Δράμας), Νάουσα, Γιαννιτᾶ καὶ Γιάννινα.

Ἡ ἀποκατάσταση τῶν παραπάνω οἰκογενειῶν ἀκολούθησε σὲ γενικὲς γραμμὲς τίς ἀρχὲς τῆς ἀγροτικῆς —ἢ καὶ ἀστικῆς— ἀποκατάστασης τῶν προσφύγων: οἱ πρόσφυγες ποὺ ἀποκαταστάθηκαν ὡς ἀγρότες ἐγκαταστάθηκαν σὲ ἀντίστοιχες περιοχὲς, ἀπ' ὅπου ὁμως δὲν ἀποκλείστηκαν οἱ μικροεπαγγελματίες, τεχνίτες καὶ ἐλεύθεροὶ ἐπαγγελματίες. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, τὰ ἀστικά κέντρα δέχτηκαν ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς μὴ ἀγρότες πρόσφυγες, πολλοὺς ἑτεροεπαγγελματίες (γεωργοὺς ποὺ ἀσκοῦσαν κάποιο ἄλλο ἐπάγγελμα ἢ τέχνη), καθὼς καὶ ἀρκετοὺς πρόσφυγες ποὺ εἶχαν δηλώσει ἀγρότες.

Ἡ προσωπική μας ἔρευνα ποὺ στηρίχθηκε κατ' ἀρχὴν στὶς «Καταστάσεις» τῶν συνεργατῶν τοῦ ΚΜΣ⁵⁷ καὶ λιγότερο στὴν βιβλιογραφικὴ ἔρευνα

55. Μέλπω Μερλιέ, *ὀ.π.*, σ. 59.

56. Βλ. Ἡ Ἔσδος, τόμ. 2, σ. 219. Περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὸ χωριὸ Ἐνεχιλ βλ. ἀπὸ τὸν Π. Πασαλίδη, *Τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς μου*, (Χφ. ἀριθμ. 246 Καππαδοκία 58) σὲ ἄρθρο τῆς Ἰωάννας Πετροπούλου, «Ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο προφορικῆς παράδοσης τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν* 9 (1992), σ. 253.

57. Ἡ ἔρευνα στὶς Καταστάσεις τοῦ ΚΜΣ ἔγινε τὸ 1980 καὶ 1981. Δυστυχῶς δὲν εἶχα τὴν δυνατότητα νὰ ἐλέγξω καὶ νὰ ἀντιπαραβάλλω ἀκόμη μία φορὰ τίς σημειώσεις μου.

ή όποία δέν ήταν δυνατόν νά μās παράσχει λεπτομερή στοιχεία γιά τήν κοινωνικοεπαγγελματική κινήτικότητα τών Έλλήνων κατοίκων τής Καππαδοκίας. Υπερπηδώντας τά πολυποίκιλα προβλήματα πού συνεχώς προέκυπταν (πούά ήταν τά κριτήρια γιά τήν τοποθέτηση γεωργών στίς πόλεις και γιαντί πολλές φορές έμενε άνεπιμετάλλευτο τό ανθρώπινο δυναμικό μέ τήν κακή έπιλογή τοϋ τόπου εγκατάστασης;) καταλήξαμε σέ συμπεράσματα περισσότερο γενικά. Άλλωστε ή παλαιότερη και σύγχρονη βιβλιογραφία γιά τήν πολιτική πού ακολούθησε ή άγροτική κυρίως άποκατάσταση τών προσφύγων, δέν άφηνε περιθώρια σέ έρωτηματικά.

Οί κάτοικοι τών κομποπόλεων και χωριών πού άποτέλεσαν άντικείμενο τής εργασίας μας, στήν πλειοψηφία τους άγρότες (γεωργοί, κτηματίες, γαιοκτήμονες) εγκαταστάθηκαν σέ άγροτικές περιοχές τής Έλλάδας, κυρίως στήν Μακεδονία (Άνατολική, Κεντρική, Δυτική), στήν Θράκη και λιγότερο στή Θεσσαλία, τά νησιά τοϋ Ίονίου και τήν Κρήτη. Πολλοί άπ' αυτούς τελικά κατοίκησαν στά μεγάλα (Άθήνα, Πειραιά, Θεσσαλονίκη) ή μικρότερα άστικά κέντρα (Έδεσσα, Κατερίνη, Βόλος, Χαλκίδα κ.λπ.).

Πολλά άπ' αυτά, μίν έχοντας άκόμη άναπτυχθεί λίγο διέφεραν άπό μία μικρή άγροτική πόλη πού μόνον άγρότες θά μπορούσε νά άπορροφήσει. Άλλωστε, ένα άπό τά προβλήματα πού έθετε ή προσήλωση στίς «Καταστάσεις τών Κατοίκων» ήταν και οί δυσκολίες πού άντιμετωπίσαμε στήν άποκρυπτογράφηση τών περιοχών οί όποιες δέν γινόταν φανερό άν αναφέρονταν στήν ευρύτερη περιοχή τοϋ νομοϋ (π.χ. Σέρρες, Βέροια, Δράμα) ή στήν συγκεκριμένη πόλη. Σχετικά μέ τά επαγγέλματα, έχοντας έξαρχής όρίσει ότι αναφέρονται στόν άρχηγό τής προσφυγικής οίκογένειας (πατέρα ή ενήλικο γιό σέ περίπτωση θανάτου τοϋ πρώτου), ή έρευνά μας δέν άντιμετώπισε προβλήματα. Μέ αυτό τό σκεπτικό άλλωστε έγινε και ή εγκατάσταση και άποκατάσταση τοϋ ανθρώπινου δυναμικού τών προσφύγων στίς διάφορες περιοχές. Οί μαρτυρίες τών προσφύγων έπιβεβαιώνουν ότι ή έπιλογή τοϋ τόπου εγκατάστασης έλάχιστα έπαφίετο στήν δική τους πρωτοβουλία ή/και έπιθυμία νά κατοικήσουν σέ μία συγκεκριμένη περιοχή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΠΟΥ ΗΡΘΑΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ 1922-24
ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
7	μαραγκός	Θεσσαλονίκη-Πειραιάς
8	ποτοπώλης	Θεσσαλονίκη
7	»	Έδεσσα
4	κτηματίας	»
2	έμπορος	Θεσσαλονίκη
9	»	»
3	ράπτης	»
2	ξενοδόχος	»
3	καντηλιανόπτης	»
5	έμπορος	Άθήνα-Θεσσαλονίκη
1	»	» »
4	»	Θεσσαλονίκη
4	»	»
4	τσαγκάρης	»
4	έμπορος	»
9	άλευροποιός	»
4	έμπορος	»
4	δάσκαλος	»
2	έμπορος	»
5	ποτοποιός	»
5	μπακάλης	»
3	μπογιατζής	Θεσσαλονίκη-Δράμα
5	ταπητοφυγός	Θεσσαλονίκη
5	έμπορος	»
3	χαλκιός	»
1	έμπορος	»
4	»	»
6	παστουρματζής	»
1	συμβολαιογράφος	»

ΜΟΥΤΑΛΑΣΚΗ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΠΟΥ ΗΡΘΑΝ ΤΟ 1924 ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΘΗΚΑΝ
ΣΤΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
14	έμπορος	Ήδεσσα
3	οικοκυρά	»
7	δάσκαλος	»
7	δάσκαλος	»
6	έμπορος	Θεσσαλονίκη
6	τενεκετζής	Ήδεσσα
5	μαραγκός	»
3	έμπορος	Θεσσαλονίκη
8	γεωργός	»
6	έμπορος (ξενιτιά)	»
2	οικιακά	»
7	έμπορος	»
4	μπακάλης	»
4	λογιστής	»
5	έμπορος (ξενιτιά)	Ήδεσσα
3	εργάτης	»
3	εργάτης	Κοζάνη
6	εργολάβος	»
2	άμαξάς	Θεσσαλονίκη
4	έμπορος	Ήδεσσα
2	έμπορος	»
2	έμπορος	»
2	μαρμαράς	»
3	οικοκυρά	Καβάλα
4	κουρέας	Ήδεσσα
3	μάγειρας	»
3	βυροδέψης	»
5	κτηματίας	Θεσσαλονίκη
6	ταπητουργός	Χαλκιδική
12	έμπορος	Θεσσαλονίκη
3	οικοκυρά	»
5	τεχνίτης	»
6	άμαξάς	Ήδεσσα
3	δάσκαλος	Καβάλα
2	πραματευτής	Θεσσαλονίκη
5	οικοκυρά	»

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
6	ἔμπορος	Θεσσαλονίκη
6	κτίστης	»
5	ἔμπορος	»
6	πραματευτής	Ἔδεσσα
5	ἐργάτης	Θεσσαλονίκη
2	ἐργάτης	»
4	οἰκοκυρά	»
2	οἰκοκυρά	»
4	οἰκοκυρά	»
1	μαραγκός	Ἔδεσσα
5	ράπτης	Θεσσαλονίκη

ΜΙΚΡΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΪ ΚΩΣΤΕΝ ΕΒΕΡΕΚ

ΖΙΛΕ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ
ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΤΟ 1924

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1956)
6	γεωργός	Νεοκαισάρεια
4	γεωργός-κτηματίας	»
4	τσαγκάρης	Θεσσαλονίκη
6	γεωργός	Νεοκαισάρεια
6	»	»
4	»	»
5	κτίστης	»
6	»	»
4	»	»
8	τσαγκάρης-κτηματίας	Λεχαινά Ήλειας
3	μηχανικός	Άθήνα
4	ξυλοκόπος	Κέρκυρα
4	»	Νεοκαισάρεια
8	παπάς	
5	ἐργάτης	Ταμπούρια Πειρ.
6	γεωργός	Νεοκαισάρεια
3	ράπτης σαλβαριών	»
4	»	Κέρκυρα
4	»	Θεσσαλονίκη
4	ἐργάτης	Κέρκυρα
4	»	Πειραιάς
4	γεωργός	Νεοκαισάρεια
4	ἐμπορος	»
2	κτίστης	Κέρκυρα
6	ἐμπορος	Θεσσαλονίκη
4	τσαγκάρης	»
6	γεωργός	Κέρκυρα
3	ἐργάτης	»
3	κτίστης	Λεχαινά Ήλειας
1	»	Νεοκαισάρεια
4	γεωργός	Λεχαινά Ήλειας
5	τσαγκάρης	Νεοκαισάρεια
5	»	»
3	τσαγκάρης	Νεοκαισάρεια
3	γεωργός	Χαλκιδική

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1956)
8	γεωργός	Νεοκαισάρεια
4	»	»
9	»	»
5	»	Κέρκυρα
4	»	Ζάκυνθος
3	»	»
4	»	Λεχαινά Ήλείας
2	»	»
7	»	»
2	»	Νεοκαισάρεια
4	τσαγκάρης	Κέρκυρα

ΚΑΡΑΤΖΟΡΕΝ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΤΟ 1924

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1956)
8	γεωργός	Αίσιμη (Ν. Έβρου) - 1 γιός Νεοκαισάρεια
7	»	»
4	»	»
8	»	»
4	»	Νεοκαισάρεια
5	»	Αίσιμη
2	»	Νεοκαισάρεια
3	»	»
6	»	Αίσιμη
5	»	»
6	»	»
3	»	»
3	»	Νεοκαισάρεια
3	»	Αίσιμη
5	»	»
3	»	Άλεξανδρούπολη
3	»	Αίσιμη
5	»	»
3	»	»
4	»	»
5	»	»
4	»	Νεοκαισάρεια
2	»	»
4	»	Αίσιμη
3	»	»
3	»	»
3	»	»
3	»	Νεοκαισάρεια
3	»	Αίσιμη
4	»	»
3	»	»
5	»	»
3	»	»
4	»	»
4	»	Αίσιμη
5	»	Νεοκαισάρεια

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1956)
3	γεωργός	Νεοκαισάρεια
3	»	»
4	»	»
6	»	»
2	»	»
2	»	»
6	»	»

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΕΑΠΟΛΗΣ

ΑΡΑΒΙΣΟΣ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΤΟΜΑ, ΠΟΥ ΗΡΘΑΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ (1924)

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
5	λιναροτριβής	N. 'Αραβισός
2	ξενοδόχος	»
5	έμπορος	N. 'Αραβισός-Έδεσσα
4	χασάπης	N. 'Αραβισός
3	χαλβατζής	»
2	άμπελουργός	»
4	»	N. 'Αραβισός-Σέρρες
3	μπακάλης	N. 'Αραβισός
2	άμπελουργός	N. 'Αραβισός-Έδεσσα
5	εργάτης	N. 'Αραβισός
2	άμπελουργός	Πειραιάς
2	»	'Αθήνα
2	»	N. 'Αραβισός
5	ψωμάς	»
4	»	N. 'Αραβισός-Σέρρες
4	άμπελουργός	»
4	βυρσοδέψης	N. 'Αραβισός
3	εργάτης	»
6	δικ. υπάλληλος-έμπορος	Θεσσαλονίκη
4	άμπελουργός	'Αθήνα
3	»	Σέρρες
5	μαχαράς	N. 'Αραβισός
5	πετράς	»
4	άγωγιάτης	»
7	άμπελουργός	»
2	»	»
3	»	»
3	»	N. 'Αραβισός-Έδεσσα
4	τενεκετζής	Σέρρες
2	άμπελουργός	N. 'Αραβισός
3	»	»
3	κουρέας	'Έδεσσα
5	άμπελουργός	Θεσσαλονίκη

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
2	άμπελουργός	Άττικη
3	κοσμινάς	Σέρρες
4	άμπελουργός	Πειραιάς
4	ράφτης	Θεσσαλονίκη
4	άμπελουργός	»
5	γανωτής-μπακάλης	Πειραιάς
3	καφετζής	Σέρρες
5	χασάπης	N. Άραβισός
5	ψωμάς	Σέρρες
4	άμπελουργός	»
5	ράφτης	Γιαννιτσά
1	άμπελουργός	N. Άραβισός
4	έργοδηγός	Θεσσαλονίκη
2	»	»
3	ράφτης	»
6	άμπελουργός	N. Άραβισός
6	μπακάλης	Θεσσαλονίκη
4	γεωργός	N. Άραβισός
4	μπακάλης	Έδεσσα
5	όδηγός τράμ	N. Άραβισός
4	γεωργός	»
3	άμπελουργός	»
3	μπακάλης	»
3	άμπελουργός	»
4	»	Πειραιάς
2	»	Σέρρες
5	καφετώλης	N. Άραβισός
4	μπαλωματής	Θεσσαλονίκη
7	μπακάλης	N. Άραβισός
2	έμπορος	»
6	»	Θεσσαλονίκη
4	άμπελουργός-έμπορος	Πειραιάς
6	έμπορος	Θεσσαλονίκη
4	άμπελουργός-έμπορος	Πειραιάς
3	μικροεπαγγελματίας	N. Άραβισός
4	»	»
2	καφετζής	»
2	άμπελουργός-πραματευτής	Γιαννιτσά
2	τσαγκάρης	N. Άραβισός
1	κουρέας	Άθήνα
5	πραματευτής	Πειραιάς
2	άμπελουργός	Σέρρες

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
4	ἐργολάβος	Σέρρες
3	τσαγκάρης	»
7	πραματευτής	N. Ἀραβισός
3	»	»
1	ράφτης	»
3	ἀμπελουργός	»
5	»	»
6	ράφτης	»
2	ἐμποράκος	Γιαννιτσά
4	»	N. Πέλλας
4	ἐμπορος	Θεσσαλονίκη
4	ἀμπελουργός	Σέρρες
5	»	Ἄθινα
7	ράφτης	»
5	ἀμπελουργός	N. Ἀραβισός
4	πραματευτής	Σέρρες
4	ἀμπελουργός	»
2	»	»
3	»	»
3	ἀμπελουργός	Ζεφροχώρι Ἡμαθίας
4	»	» »
5	»	Θεσσαλονίκη
1	»	Σέρρες
3	»	»
3	»	N. Ἀραβισός
2	»	Πειραιάς
3	»	»
3	τσαγκάρης	N. Ἀραβισός
3	ἀμπελουργός	N. Ἡμαθίας
2	τσαγκάρης	Πειραιάς
4	δάσκαλος	N. Ἀραβισός
4	καφεπώλης	Ἑδεσσα
4	ζαχαροπλάστης	Σέρρες
6	ἀμπελουργός	N. Ἀραβισός
3	τσαγκάρης	Ραφίνα
4	γανωτής	Ἄθινα
6	ἀμπελουργός	Πειραιάς
3	»	Θεσσαλονίκη
3	»	Πειραιάς
3	»	»
2	»	»
5	μπακάλης	Θεσσαλονίκη

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
4	ράφτης	Θεσσαλονίκη
5	ψωμάς	»
3	»	»
4	έμπορος	Βέροια
3	υπάλληλος	N. Άραβισός
2	ράφτης	Πειραιάς
5	μυλωνάς	N. Άραβισός
4	έμπορος	Γιαννιτσά
2	τσαγκάρης	Θεσσαλονίκη
1	εργάτης	Πειραιάς
2	άμπελουργός	»
3	λιναροτριβής	Σέρρες
4	τσαγκάρης	»
1	άμπελουργός	»
4	»	N. Άραβισός
4	»	»
4	»	»
5	δημ. υπάλληλος	»
3	ράφτης	»
1	έμπορος	»
2	μπακάλης	»
5	»	»
3	τσαγκάρης	»
3	»	Έδεσσα
4	»	Σέρρες
4	έμπορος	N. Άραβισός
3	μπακάλης	»
3	»	Γιαννιτσά
3	εργάτης	N. Άραβισός
4	λιναροτριβής	»
4	»	Βόλος
4	εργάτης	Χαλκίδα
4	τσαγκάρης	Σέρρες
3	λιναροτριβής	N. Άραβισός
3	άμπελουργός	»
2	»	Άθήνα
2	εργάτης	Θεσσαλονίκη
2	άγωγιάτης	Σέρρες
2	όπλοδιορθωτής	Θεσσαλονίκη
2	άμπελουργός	N. Άραβισός
2	»	»
4	ράφτης	Θεσσαλονίκη

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
4	τσαγκάρης	Θεσσαλονίκη
3	άραμπατζής	N. Άραβισός
4	άμπελουργός	»
4	»	»
3	»	»
3	»	»
4	»	Πειραιάς
4	τσαγκάρης	»
2	άμπελουργός	Φλώρινα
4	μπακάλης	Σέρρες
2	δημ. υπάλληλος	N. Άραβισός
3	άμπελουργός	»
3	έμπορευόμενος	Γιαννιτά
4	»	Πειραιάς
4	έμπορος	Γιαννιτά
3	τσαγκάρης	Έδεσσα
3	»	Πειραιάς
5	»	Έδεσσα
2	έμπορος	Σέρρες
6	ύφασματέμπορος	Γιαννιτά
3	άμπελουργός	Βέροια
4	»	Πειραιάς
2	τσαγκάρης	N. Άραβισός
2	»	Κατερίνη
4	»	Θεσσαλονίκη
4	»	Πειραιάς
3	»	Θεσσαλονίκη
3	»	Πειραιάς
3	άμπελουργός	Άττική
3	»	Σέρρες
8	έμπορος	N. Άραβισός
2	τσαγκάρης	»
2	άμπελουργός	Γιαννιτά
4	έμπορος	Πειραιάς
3	μαγαζάτορας	Άθήνα
6	έμπορος	Πειραιάς
2	άμπελουργός	N. Άραβισός
4	»	Σέρρες
3	»	N. Άραβισός
5	»	»
3	»	Άττική
2	»	N. Άραβισός

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
4	ἀμπελουργός	Πειραιάς
3	»	Σέρρες
4	»	Διδυμότειχο
2	ἔμπορος	»
3	ἀμπελουργός	Θεσσαλονίκη
4	»	»
3	»	Σέρρες
3	ἔμπορος	Θεσσαλονίκη
4	»	»
5	»	»
5	ἀμπελουργός	»
3	ράφτης	Πειραιάς
2	ἐργάτης	Βέροια
4	μπακάλης	Θεσσαλονίκη
4	»	Πειραιάς
4	ἀμπελουργός	Ν. Ἀραβισός
6	γανωτής	Πειραιάς
2	ἐργάτης	Κρήτη
3	ἐργολάβος	Θεσσαλονίκη
2	πραματευτής	»
5	γανωτής	Ν. Ἀραβισός
4	»	Πειραιάς
2	τσαγκάρης	Ν. Ἀραβισός
1	ἐργάτης	Θεσσαλονίκη
4	γανωτής	»
4	ἔμπορος	Θεσσαλονίκη
4	»	»
3	παπὰς	Γιαννιτσά
6	κτίστης	Σέρρες
4	ἔμπορος	Θεσσαλονίκη
4	»	Σέρρες
3	»	»
6	ψαράς	»
2	φωτογράφος	Καβάλα
2	ἀμπελουργός	Βέροια
1	»	Ν. Ἀραβισός
2	δάσκαλος	»
4	ἀμπελουργός	Σέρρες
3	»	»
2	»	Θεσσαλονίκη
3	»	Ἴδεσσα
4	δάσκαλος	Καστοριά

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
2	τσαγκάρης	Καστοριά
3	άμπελουργός	Κατερίνη
3	»	Σέρρες
2	»	N. Άραβισός
4	μπακάλης	Θεσσαλονίκη
3	κουρέας	»
3	τσαγκάρης	»
2	άμπελουργός	»
2	πραματευτής	N. Άραβισός
2	μπακάλης	Καβάλα
4	τεχνίτης	Σέρρες
4	»	Βόλος
3	έμπορος	Πειραιάς
4	»	Θεσσαλονίκη
2	άμπελουργός	N. Άραβισός
3	»	Σέρρες
5	»	N. Άραβισός
2	»	»
2	»	»
5	ψωμάς	Θεσσαλονίκη
2	»	Σέρρες
7	καντηλιανάφτης	N. Άραβισός
2	τσαγκάρης	Θεσσαλονίκη
3	»	Άθήνα
2	κτίστης	Θεσσαλονίκη
4	καλαϊτζής	Άθήνα
4	ψιλικατζής	Θεσσαλονίκη
3	τσαγκάρης	»
4	»	Χαλκιδική
4	ράφτης	»
4	ύφασματέμπορος	Άττική
4	τσαγκάρης	Άθήνα
4	ράφτης	N. Άραβισός
2	άμπελουργός	Θεσσαλονίκη
3	»	Άττική
4	έμπορος	Θεσσαλονίκη
3	άμπελουργός	Έδεσσα
3	παπάς	N. Άραβισός-Πειραιάς
4	μπακάλης	Άθήνα
2	άμπελουργός	Άττική
4	καλαϊτζής	N. Άραβισός
4	τσαγκάρης	Γιαννιτσά

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
3	καλαϊτζής	Άριδαία
3	άμπελοουργός	Πειραιάς
6	»	Θεσσαλονίκη
3	τσαγκάρης	Σέρρες
2	μπακάλης	»
5	μικροεπαγγελματίας	Θεσσαλονίκη
3	ψομάς	Σέρρες
3	πετράς	Έδεσσα
3	άμαξάς	Σέρρες
4	δάσκαλος-ψάλτης	»
4	όργανοποιός	»
6	μπακάλης	N. Άραβισός
2	»	Βόλος
3	χασάπης	Δράμα
2	»	»
3	»	»
3	έμπορος	Πειραιάς
5	μπακάλης	Θεσσαλονίκη
4	άμπελοουργός	Πειραιάς
2	άμπελοουργός	Άττική
2	»	N. Άραβισός
3	»	Πειραιάς
3	»	Άθήνα
2	»	Άττική
3	μπακάλης	Έδεσσα
3	κουρέας	Λάρισα
2	άμπελοουργός	N. Άραβισός
3	»	Θεσσαλονίκη
1	»	Σέρρες
3	έμπορος	Έδεσσα
5	»	»
4	άμπελοουργός	Νάουσα
5	»	Άττική
4	»	Θεσσαλονίκη
3	»	Πειραιάς
4	»	»
3	»	»
3	»	N. Άραβισός
5	»	Έδεσσα
2	κουρέας	N. Άραβισός
2	έμπορος	»
4	»	Πειραιάς

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
5	έμπορος	Πειραιάς
4	χρυσοχόος	Έδεσσα
2	καφετζής	Θεσσαλονίκη
4	έμπορος	Σέρρες
4	άμπελουργός	Γιαννιτσά
5	εργάτης	Σέρρες
4	ποτοποιός	»
4	μαραγκός	Έδεσσα
4	έμπορος	Πειραιάς
5	»	Άνάβυσσος
2	»	Θεσσαλονίκη
3	ράφτης	»
3	άμπελουργός	Σέρρες
4	έμπορος	Θεσσαλονίκη
2	άμπελουργός	Κιλκίς
4	»	Γιαννιτσά
5	»	Άριδαία
5	πετράς	Πειραιάς
4	έμπορος	Έδεσσα
6	κουρέας	Θεσσαλονίκη
4	άμπελουργός	Πειραιάς
5	»	Άττική
5	πετράς	Σέρρες
2	»	Θεσσαλονίκη
3	εργάτης	Χαλκιδική
5	άμπελουργός	Θεσσαλονίκη
5	χασάπης	»
3	μπακάλης	»
4	άμπελουργός	»
3	έμπορος	Σέρρες
3	κουρέας	Ξάνθη
3	τσαγκάρης	Σέρρες
4	άμπελουργός	»
6	τσαγκάρης	Θεσσαλονίκη
6	»	»
5	άμπελουργός	»
4	καλαϊτζής	Σέρρες
4	άμπελουργός	Ραφήνα
4	μπακάλης	»
3	»	»
3	»	N. Άραβισός
3	τσαγκάρης	Σέρρες

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
3	μπακάλης	N. Άραβισός
3	»	»
4	άμπελουργός	Θεσσαλονίκη
2	εργάτης	N. Άραβισός
3	έμπορος	Άθήνα
3	»	Δράμα
4	μπακάλης	»
2	άμπελουργός	Πειραιάς
3	»	»
4	τσαγκάρης	Θεσσαλονίκη
6	μπακάλης	Γιαννιτσά
6	κτίστης	Καστοριά
4	κουρέας	N. Άραβισός
5	πραματευτής	Γιαννιτσά
3	άμπελουργός	Σέρρες
3	»	N. Άραβισός
6	καλαϊτζής	Θεσσαλονίκη
2	άμπελουργός	Πειραιάς
7	»	N. Άραβισός
3	δασκάλα	Θεσσαλονίκη
3	ράφτης	»
4	μοδίστρα	Άθήνα
4	γιατρός	Σέρρες
2	άμπελουργός	Βόλος
4	»	Γιαννιτσά
4	μπακάλης	Σέρρες
5	μαραγκός	Άθήνα
5	έμπορος	Θεσσαλονίκη
4	παπάς	Άθήνα
2	λογιστής	»
3	άμπελουργός	Πειραιάς
3	παπάς	Κιλκίς
3	άμπελουργός	N. Άραβισός
5	τσαγκάρης	Πειραιάς
4	έμπορος	Θεσσαλονίκη
3	ψαράς	Σκύδρα
5	άμπελουργός	Θεσσαλονίκη
4	»	Άττική
5	έμπορος	Θεσσαλονίκη
3	»	Πειραιάς
5	τσαγκάρης	Θεσσαλονίκη
3	έμπορος	»

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
2	άμπελουργός	Πειραιάς
3	πραματευτής	Σέρρες
4	έμπορος	»
3	τσαγκάρης	»
3	άμπελουργός	Πειραιάς
3	έμπορος	Θεσσαλονίκη
3	»	Πειραιάς
2	»	Άττική
4	οργανοπαίκτης	Άττική
2	άμπελουργός	Ν. Ήμαθίας
3	εργάτης	Πειραιάς
5	άμπελουργός	Ν. Ήμαθίας
3	μπακάλης	Πειραιάς
2	τσαγκάρης	Πειραιάς
4	έμπορος	Άττική
2	άμπελουργός	Άρτιδαία
4	άγροφύλακας	Ν. Άραβισός
2	άμπελουργός	Πειραιάς
6	μπακάλης	Σέρρες
3	τσαγκάρης	Θεσσαλονίκη
2	άμπελουργός	Άττική
4	λευκοσιδηουργός	Σέρρες
3	μπακάλης	Θεσσαλονίκη
3	γεωργός	Ν. Άραβισός-Σέρρες
5	»	Ν. Άραβισός
4	»	»

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ

ΦΛΟΪΤΑ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΗΡΘΑΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1924)

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
7	γεωργός	Κομοτηνή
4	»	Ν. Φλοΐτα
6	»	»
3	»	Δράμα
3	»	»
5	»	»
4	»	»
3	»	Κομοτηνή
2	»	»
18	»	Τούμπα (Γιαννιτσά)
4	»	Δράμα
5	»	Γιαννιτσά
3	»	Ν. Φλοΐτα
5	»	»
2	»	»
3	»	Θεσσαλονίκη
1	»	Ν. Φλοΐτα
6	»	Δράμα
4	»	»
4	»	Ν. Φλοΐτα
5	»	Γρανίτης Δράμας
5	»	» »
5	»	Ν. Φλοΐτα
3	»	Θεσσαλονίκη
4	»	Άλεξανδρούπολη
3	»	Θεσσαλονίκη
4	»	»
3	»	Ν. Φλοΐτα
3	»	»
4	»	Δράμα
1	»	»
3	»	Ν. Φλοΐτα
8	»	»

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
6	γεωργός	Κομοτηνή
3	»	N. Φλοϊτά
4	»	Θεσσαλονίκη
5	»	N. Φλοϊτά
4	»	»
3	»	Πειραιάς
3	»	»
4	»	Άθινα
6	»	N. Φλοϊτά
3	»	Πορρόια Κιλκίς
5	»	Άλεξανδροπούλη
3	»	Θεσσαλονίκη-N. Φλοϊτά
3	»	Δράμα
3	»	Γρανίτης Δράμας
4	»	N. Φλοϊτά
2	»	»
7	»	Γρανίτης Δράμας
4	»	Λάρισα
6	»	Δράμα
3	»	N. Φλοϊτά
6	»	»
6	»	»
4	»	Άριδαία
4	»	Δράμα
6	»	Άριδαία
4	»	Πειραιάς
3	»	Κομοτηνή
4	»	»
8	»	Δράμα
4	»	»
5	»	Άλεξανδροπούλη
4	»	Δράμα
6	»	»
7	»	N. Φλοϊτά
5	»	Θεσσαλονίκη
5	»	Άριδαία
2	»	N. Φλοϊτά
4	»	»
6	»	»
3	»	Βέροια
4	»	Ξάνθη
5	»	Δράμα

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
2	γεωργός	Δράμα
9	»	»
5	»	»
3	»	Θεσσαλονίκη
3	»	Καμίνια
3	»	Πειραιάς
5	»	»
3	»	»
5	»	N. Φλοϊτά
6	»	Θεσσαλονίκη
4	»	Θεσσαλονίκη-Πειραιάς
4	»	Θεσσαλονίκη
5	»	Γιαννιτσά
6	»	N. Φλοϊτά
2	»	Δράμα
4	»	N. Φλοϊτά
5	»	Νευροκόπι
5	»	Θεσσαλονίκη
2	»	Δράμα
2	»	Κιλκίς
3	»	Νευροκόπι (Δράμα)
4	»	Άλεξανδρούπολη
5	»	Δράμα
4	»	N. Φλοϊτά
4	»	»
2	»	»
4	»	»
3	»	Δράμα
4	»	Άλεξανδρούπολη
4	»	N. Φλοϊτά
4	»	Θεσσαλονίκη
2	»	Φιλώτας Πτολεμαΐδος
2	»	N. Φλοϊτά
4	»	»
7	»	Σέρρες
2	»	Δράμα
3	»	Θεσσαλονίκη
3	»	Κρήτη
3	»	Πειραιάς
4	»	N. Φλοϊτά
3	»	Νεοχώρι Ξάνθης
3	»	Δράμα

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
4	γεωργός	Γρανίτης Δράμας
4	καφεπώλης	N. Φλοϊτά
5	γεωργός	»
7	»	Δράμα
5	»	»
8	»	Γρανίτης Δράμας
1	»	Δράμα
2	»	»
4	»	Κομοτηνή
4	»	Νευροκόπι
5	»	N. Φλοϊτά
5	»	Δράμα
4	»	N. Φλοϊτά
7	»	Θεσσαλονίκη
4	»	N. Φλοϊτά
2	»	»
3	»	Δράμα
5	»	»
6	»	»
7	»	Νευροκόπι
3	»	Δράμα
2	»	Πειραιάς
3	»	»
2	»	Τούμπα (Γιαννιτσά)
3	»	N. Φλοϊτά
3	»	Πειραιάς
3	»	Δράμα
3	»	Πειραιάς
10	παντοπώλης	N. Φλοϊτά
4	»	»
5	»	Δράμα
4	»	Πειραιάς
6	»	N. Φλοϊτά
4	»	»
6	»	Δράμα
9	»	N. Φλοϊτά
5	»	»
2	»	Δράμα
3	»	Θεσσαλονίκη
7	»	N. Φλοϊτά
6	»	Νευροκόπι
6	»	»

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
4	παντοπώλης	Θεσσαλονίκη
3	γεωργός	Ν. Φλοῦτá
1	»	Δράμα
2	»	»
8	»	Πειραιάς
3	»	Ν. Φλοῦτá
2	»	Πειραιάς
6	»	Ξάνθη
5	»	Ν. Φλοῦτá
7	»	»
1	»	Βόλος
3	»	Ν. Φλοῦτá
4	»	Θεσσαλονίκη
3	»	Δράμα
4	»	»
5	»	Ν. Φλοῦτá
9	»	»
9	»	»
5	»	Πειραιάς
1	»	Ν. Φλοῦτá
5	»	»
5	»	»
4	»	»
2	»	»
3	»	»
8	»	Κρήτη
4	»	Ν. Φλοῦτá
5	»	»
2	»	»
8	»	»
2	»	Ἄριδαία
5	»	Ν. Φλοῦτá
3	»	»
2	»	Νευροκόπι
4	»	»
2	»	»
2	»	Ἄμερική (ἀπὸ τὸ 1912)
4	»	Μυλοπόταμος Δράμας
6	»	Θεσσαλονίκη
6	»	Ν. Φλοῦτá
4	»	»
4	»	»

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
6	γεωργός	Ν. Φλοϊτά
3	»	»
3	»	»
3	»	»
2	»	»
5	»	»
7	»	Κρήτη
2	»	Πειραιάς
6	»	Ν. Φλοϊτά
7	»	»
3	»	»
5	»	»
4	»	»
2	»	»
2	»	»
3	»	»
2	»	»
3	»	»
5	»	»
5	»	»
5	παπάς	»
2	»	»
8	»	Θεσσαλονίκη
10	γεωργός	Κομοτηνή
4	»	Νευροκόπι
4	»	Δράμα
5	»	Ν. Φλοϊτά-Καβάλα
5	»	Δράμα
4	»	Ν. Φλοϊτά
6	»	Καλαμπάκα
4	»	Γρανίτης Δράμας
3	»	Ν. Φλοϊτά
5	»	»
6	»	»
2	»	Καστοριά
2	»	Γιδα (Θεσσαλονίκη)
5	»	Ν. Φλοϊτά
4	»	»
4	»	»
3	»	Λευκώγια Δράμας
4	»	Κρήτη
4	»	Ν. Φλοϊτά

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
4	γεωργός	N. Φλοΐτά
2	»	Άμερική
4	»	N. Φλοΐτά
4	»	»
1	»	Θεσσαλονίκη
3	»	Σέρρες
5	»	N. Φλοΐτά
4	»	Γρανίτης Δράμας
2	»	Δράμα
3	»	N. Φλοΐτά
4	»	Πειραιάς
3	»	N. Φλοΐτά
1	»	Πόλη
3	»	Θεσσαλονίκη
7	»	Κεφαλάρι Καστοριάς
2	»	»
5	»	Θεσσαλονίκη
4	»	Φλώρινα
7	»	Τούμπα (Γιαννιτσά)
2	»	N. Φλοΐτά
2	»	»
6	»	»
4	»	Τούμπα (Γιαννιτσά)
9	»	»
8	»	Σέρρες
5	»	Δράμα
2	»	»
3	»	N. Φλοΐτά
7	»	Νευροκόπι
3	»	N. Φλοΐτά
7	»	»
4	»	»
10	»	Τούμπα (Γιαννιτσά)
5	»	Άγ. Ί. Ρώσος (Χαλκίδα)
4	»	Άθήνα
2	»	N. Φλοΐτά
5	»	»
7	»	»
3	»	Θεσσαλονίκη
5	»	Νευροκόπι
5	»	N. Φλοΐτά
7	»	»

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
2	γεωργός	N. Φλοϊτά
2	»	»
7	»	»
3	»	Θεσσαλονίκη
3	»	N. Φλοϊτά
7	»	»
5	»	Δράμα
2	»	Φιλώτας Πτολεμαΐδος
2	»	Δράμα
4	»	N. Φλοϊτά
6	»	Θεσσαλονίκη
4	»	N. Φλοϊτά
2	»	Λευκώγια Δράμας
4	»	Θεσσαλονίκη
6	»	N. Φλοϊτά
7	»	»
8	»	»
4	»	Λευκώγια Δράμας
6	»	Νευροκόπι
2	»	N. Φλοϊτά
9	»	»
4	»	»
2	»	Γρανίτης Δράμας
1	»	N. Φλοϊτά
3	»	»
7	»	Δράμα
3	»	Μικρόκαμπος Δράμας
2	»	Ήπειρος
3	»	N. Φλοϊτά
4	»	Δράμα
4	»	Ξάνθη
6	»	Τούμπα (Γιαννιτσά)
6	»	N. Φλοϊτά
1	»	Θεσσαλονίκη
3	»	N. Φλοϊτά
4	»	»
5	»	»
2	»	»
8	»	»
3	»	»
5	»	Μικρόκαμπος Δράμας
4	»	Νευροκόπι

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
5	γεωργός	N. Φλοΐτά
4	»	»
5	»	»
6	»	Νευροκόπι
10	»	Άρσίβη Κομοτηνής
7	»	Νευροκόπι
3	»	Πειραιάς
2	»	N. Φλοΐτά
1	»	»
6	»	Νευροκόπι
6	»	N. Φλοΐτά
4	»	»
4	»	Άρσίβη Κομοτηνής
5	»	Φιλώτας Πτολεμαΐδος
3	»	N. Φλοΐτά
3	»	Καβάλα
2	»	Παρανέστιον Δράμας
2	»	Νευροκόπι Δράμας
2	»	Δράμα
5	»	N. Φλοΐτά
3	»	Δράμα
6	»	Μικρόκαμπος Δράμας
2	»	N. Φλοΐτά
6	»	Θεσσαλονίκη
3	»	Καβάλα
3	παπλωματάς	Λευκόνεια Δράμας
7	γεωργός	» »
4	»	» »
7	»	Τούμπα (Γιαννιτσά)
9	»	»
3	»	Θεσσαλονίκη
5	»	»
3	»	Άλεξανδρούπολη
4	»	Ίστιαιά Εύβοιας
4	»	Θεσσαλονίκη
3	»	N. Φλοΐτά
2	»	»
6	»	»
6	»	Τούμπα (Γιαννιτσά)
4	»	N. Φλοΐτά
5	»	»
6	»	»

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
4	γεωργός	N. Φλοϊτά
1	»	»
2	»	»
4	μπακάλης	Λάρισα
2	» (στήν Πόλη)	Δράμα
7	»	Θεσσαλονίκη
3	»	»
3	γεωργός	Φλώρινα
4	μικροπωλητής στην Πόλη	Νευροκόπι
3	μικροπωλητής	N. Άραβισός
3	» (στήν Σμύρνη)	Δράμα
8	γεωργός	»
4	»	N. Φλοϊτά
2	»	»
3	»	Γρανίτης Δράμας
3	»	Άριδαία
3	»	N. Φλοϊτά
4	»	Άριδαία
2	»	N. Φλοϊτά
4	»	»
3	»	»
4	»	»
5	»	»
4	»	»
5	»	Βέροια
3	»	»
7	»	Νευροκόπι
7	»	N. Φλοϊτά-Λάρισα
6	»	Τούμπα (Γιαννιτσά)
5	»	Κοσελέρ Καβάλας
5	»	N. Φλοϊτά
3	»	»
4	»	»
4	»	»
5	»	Τούμπα (Γιαννιτσά)
4	»	Θεσσαλονίκη
3	»	Σμύρνη
6	»	N. Φλοϊτά
4	»	»
5	»	Άθήνα
4	»	N. Φλοϊτά
5	»	»

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
3	γεωργός	Θεσσαλονίκη
3	»	Ν. Φλοΐτα
5	»	»
5	»	»
5	»	Θεσσαλονίκη
5	»	Ν. Φλοΐτα-Αθήνα
4	»	Θεσσαλονίκη
4	»	Σέρρες
5	»	Ν. Φλοΐτα
5	είχε μάγκανο	»
3	γεωργός	»
3	μπακάλης	»

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΙΓΔΗΣ

ΕΝΕΧΙΑ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΣΤΑ 1924

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
10	γεωργός & κτίστης	ΎΑβυσσος
2	γεωργός	N. Ύραβισός
6	»	Παρανέστιον
3	»	Φιλιάτες-N. Ύραβισός
2	»	ΎΑβυσσος
2	»	»
2	»	»
4	»	»
2	»	Πειραιάς
4	»	Παρανέστιον
5	»	»
5	»	N. Ύραβισός
2	»	»
7	»	ΎΑβυσσος
3	»	»
4	»	Παρανέστιον
3	»	N. Ύραβισός
4	»	Κοκκινιά-Πειραιάς
2	»	N. Ύραβισός
3	»	ΎΑβυσσος
2	»	N. Ύραβισός
5	»	»
4	»	Παρανέστιον
5	»	»
3	»	ΎΑβυσσος
2	μικροπωλητής	N. Ύραβισός
5	κτίστης	Παρανέστιον
2	γεωργός	Φιλιάτες-Πειραιάς
3	»	ΎΑβυσσος
5	»	Παρανέστιον
3	»	N. Ύραβισός
2	»	»
3	»	ΎΑβυσσος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
1	γεωργός	Πορρόια Δράμας
5	»	Ύνάβυσσος
2	»	N. Ύραβισός
7	μπακάλης	»
1	»	» (ό άνδρας Ύμερικη)
5	γεωργός	»
6	»	»
4	»	Ύνάβυσσος
6	»	N. Ύραβισός
3	»	»
2	»	»
4	»	Παρανέστιον
4	»	Πειραιάς
2	»	Γιαννιτά
6	μπακάλης	N. Ύραβισός
5	μπακάλης	Καλαμπάκι Δράμας
4	»	Δράμα
4	κουρέας	N. Ύραβισός
3	μπακάλης	»
9	κτίστης	Θεσσαλονίκη
7	μπακάλης	N. Ύραβισός
4	γεωργός	»
4	»	»
4	πηγαδάς	Ύνάβυσσος
5	γεωργός	»
2	»	»
3	»	Δράμα
2	»	N. Ύραβισός
3	»	»
2	μαμή	»
2	γεωργός	»
1	»	»
4	»	Ύνάβυσσος
4	»	Παρανέστιον
4	»	Δράμα
9	»	Ύνάβυσσος
2	»	Φιλιάτες
3	»	Ύνάβυσσος
4	χήρα	Θεσσαλονίκη
2	»	N. Ύραβισός
6	»	»
3	»	»

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
2	γεωργός	Κοκκινιά-Πειραιάς
5	κτίστης	» »
3	»	N. Άραβισός
2	χήρα	»
2	»	Μοσχάτο
1	»	N. Άραβισός
2	»	»
3	»	»
4	»	»
2	»	»
3	»	»
3	γεωργός	Φιλιάτες
4	χήρα	Άναβυσσος
2	»	N. Άραβισός
2	βαφέας νημάτων	»
4	γεωργός	»
3	»	»
3	»	»
7	χήρα	»
5	»	»
5	»	»
2	»	»
3	»	»
2	χήρα	Άναβυσσος
3	»	Γιαννιτά
2	»	Άναβυσσος
4	»	Μοσχάτο
3	»	Παρανέστιον
5	μπασκάλης	Ποσειδών Δράμας
2	χήρα	Άναβυσσος
2	»	N. Άραβισός
2	σιδηρουργός	»
4	γεωργός	Παρανέστιον
6	»	Άναβυσσος
6	χήρα	Παρανέστιον
3	»	Πειραιάς
1	»	Φιλιάτες
3	»	N. Άραβισός
3	»	»
4	γεωργός	Παρανέστιον
3	»	N. Άραβισός
2	»	»

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
3	χήρα	N. Άραβισός
2	»	»
4	γεωργός	Κοκκινιά-Πειραιάς
3	»	Άνάβυσσος
2	»	Κοκκινιά-Πειραιάς
5	»	Παρανέστιον
4	»	N. Άραβισός
4	»	»
5	»	»
6	»	Άνάβυσσος
3	χήρα	»
3	παπάς	»
1	χήρα	N. Άραβισός
2	»	»
3	όρφανά γεωργού	Άνάβυσσος
4	γεωργός	N. Άραβισός
3	χήρα	» (γιός Άμερικη)
2	»	» (γιός Άμερικη)
3	»	»
4	»	Κοκκινιά-Πειραιάς
3	γεωργός	» »
2	»	N. Άραβισός
3	»	»
4	»	»
4	»	Πειραιάς
3	»	Άνάβυσσος
3	»	»
3	»	»
3	»	N. Άραβισός (ό άνδρ. ξενιτ.)
2	χήρα	Άνάβυσσος
1	»	»
1	»	N. Άραβισός
1	γεωργός	Παρανέστιον
5	»	»
5	»	Άνάβυσσος
2	»	N. Άραβισός
3	χήρα	»
3	γεωργός	Άνάβυσσος
7	»	N. Άραβισός
2	»	Άνάβυσσος
3	»	Πειραιάς
4	χήρα	N. Άραβισός

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
7	γεωργός	N. Άραβισός
4	»	»
3	»	Γιάννινα
10	»	N. Άραβισός
2	σιδηρουργός	»
2	γεωργός	»
2	χήρα	Θεσσαλονίκη
3	δάσκαλος	»
4	χήρα	Πειραιάς
4	μπακάλης	N. Άραβισός
2	χήρα	»
5	γεωργός	Παρανέστιον
3	»	N. Άραβισός
2	»	Άνάβυσσος
5	χήρα	Θεσσαλονίκη
2	γεωργός	Άνάβυσσος
3	καλαϊτζής	Θεσσαλονίκη
3	τσαγκάρης	Άνάβυσσος
4	γεωργός	Παρανέστιον
7	παπάς	»
4	χήρα	N. Άραβισός
3	γεωργός	»
5	»	»
2	τσαγκάρης	»
3	»	»
2	»	»
8	χήρα	»
1	σιδηρουργός	Ποσινός Δράμας
6	χήρα	N. Άραβισός
6	γεωργός	Πειραιάς
2	μπακάλης	Άνάβυσσος
1	»	Παρανέστιον
5	»	N. Άραβισός
5	γεωργός	»
2	»	»
2	»	»
3	»	Νάουσα
4	χήρα	N. Άραβισός
4	γεωργός	»
3	»	Παρανέστιον
5	χήρα	N. Άραβισός
5	σιδηρουργός	»

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (1957)
4	γεωργός	N. Άραβισός
2	χήρα	»
4	γεωργός	Άνάβυσσος (γιός Άμερ.)
1	χήρα	Παρανέστιον
6	γεωργός	Άνάβυσσος
1	»	Καλαμπάκι Δράμας
3	»	N. Άραβισός
4	»	»
7	»	Ποσινός Δράμας
4	»	Άνάβυσσος
3	μοναχίας	Παρανέστιον
2	χήρα	N. Άραβισός
5	ἐπιχειρηματίας	Κοκκινιά Πειραιά
3	γεωργός	N. Άραβισός
4	μαραγκός	Γιαννιτσά
5	χήρα	N. Άραβισός
2	γεωργός	»
4	δάσκαλος	N. Άραβισός
3	χήρα	»
2	»	Πειραιάς

Στοιχεία συλλεγμένα από τους πληροφορητές του Κ.Μ.Σ. το 1956. Άπό τις παραπάνω οικογένειες, το 1924 14 (δεκατέσσερις) άνδρες-άρχηγοί και 3 (τρεις) γιοί βρίσκονταν ήδη στην Ελλάδα.